

FSM
AYASOFYA

KALBİMİZ
“FİLİSTİN”
İÇİN ATIYOR

YAZMA ESER KÜLTÜRÜ SEMPOZYUMLARI II
MANUSCRIPT CULTURE SYMPOSIUMS II

KUYÛDÂT:

YAZMA ESERLERDE BİREYSEL VE TOPLUMSAL HAFIZAYA DAİR İZLER

KUYÛDÂT:

REFLECTIONS OF PERSONAL AND SOCIAL MEMORY ON MANUSCRIPTS

Sempozyum Tarihi

16-18 Mayıs / May 2024

Ayasofya Yerleşkesi - İSAM / Ayasofya Campus - ISAM

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

WikiLala
Beylikçi Çarşısı ve Dijital Arşivi

yes.fsm.edu.tr / yes@fsm.edu.tr

[fsmyazmaeserler](https://twitter.com/fsmyazmaeserler)

SUNUŞ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi olarak geleceğin Türkiye'si için sarsılmaz bir azimle çalışırken, akademik kadromuz ve öğrencilerimizle aynı hedefe istikrarlı yürüyüşümüzü sürdürüyoruz.

Prof. Dr. Nevzat ŞİMŞEK

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Rektörü

Geride bıraktığımız 2023 yılı, yaşattığı bazı acılarla yüreklerimizde derin izler bıraktı. Asrın felaketiyle sarsıldık, nice canımızı yitirdik. Üniversite olarak da kıymetli hocalarımızdan ahiret yurduna göçenler oldu. Önce Grafik Tasarımı Bölümümüzün kurucusu ve geçtiğimiz yıla kadar, on yıl boyunca Üniversitemizde ders vermiş olan Dr. M. Aykut Özbay'ın vefat haberini aldık. Ardından Prof. Dr. Mustafa Sabri Küçükaşçı'yı ve Prof. Dr. Hasan Bacanlı'yı ebedî aleme uğurladık. Yılın son günlerinde ise milletimizin huzuru için teröre karşı operasyon yürüten Mehmetçiklerimizden gelen şehit haberleri hepimizi hüznü boğdu. Tüm kayıplarımız için Allah'tan rahmet diliyorum; mekânları cennet olsun.

Bir başka acımız da bu kez ülkemizin dışında ama gönül coğrafyamızın tam da merkezinde bulunan Filistin oldu. Bu sefer terörün devlet görünümü bir şebekesi Gazze'de soykırıma girişti. 2023 ardımızda kalsa da bu acı hâlâ yaşanmaya devam ediyor. Zira İsrail, uluslararası toplumun kayıtsızlığı eşliğinde katliamlarını sürdürüyor. Umarız ki dünya halklarının yükselen tepkisi bu acıların önüne geçer.

2023 yılı, tüm bu acılara rağmen ülkemiz için tarihî öneme sahip bir yılı aynı zamanda. Cumhuriyetimiz 100 yaşına ulaştı. Tohumunda asırların birikimini saklayan Cumhuriyet çınarımız, tarihimizden aldığımız güçle varlığını nice yüz yıllara taşıyacak; bu çınarın gölgesi gönül coğrafyamızdaki mazlumların da sığınağı olacaktır inşallah. Ülkemizin sağlam temelleri, gençlerimizin azim, kararlılık ve öz güveni bizlere bu umudu aşıyor. 15 Nisan 2022 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açılışı yapılarak Üniversitemize tahsis edilen Ayasofya Medresesinde yürütülen, bir bölümünü burada okuyacağınız bilimsel ve kültürel çalışmaları da bu umudu besleyen gelişmeler arasında zikredebiliriz.

Gelecek yüzyılımızın çok daha aydınlık olabilmesinde üniversitemizin, akademik camianın önemli bir rolü ve misyonu var kuşkusuz. Güzel günlere "bilginin gücü" ve bu güçle yükselen "genç nesillerle" ulaşacağız. Bizler de Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi olarak geleceğin Türkiye'si için sarsılmaz bir azimle çalışırken, akademik kadromuz ve öğrencilerimizle aynı hedefe istikrarlı yürüyüşümüzü sürdürüyoruz. Temellerinde çağ açıp çağ kapatan bir hükümdarın vakfiyesi bulunan, adını o hükümdardan alan bir üniversite olarak özel bir misyonumuz ve sorumluluğumuz bulunduğuna inanıyoruz. Bu sorumluluk bilinciyle her geçen gün eğitim kalitemizi artırmak için gayret ederken aynı zamanda nitelikli eğitim için fiziki imkânlarımızı geliştirmenin adımlarını da atıyoruz.

İnanıyorum ki Cumhuriyetimizin yeni yüzyılında Üniversitemizin özel ve ayrıcalıklı bir yeri olacaktır. Önümüzdeki süreçte adına yakışan, adının hakkını veren bir kurum olarak eğitim verdiği her alanda başı çekecek, liderlik yapacaktır. Ben de bu güzide kurumun yeni bir ferdi olarak bu amaç doğrultusunda çalışma arkadaşlarımla birlikte azimle gayret göstereceğim. Zira bu onurlu görevin yüklediği sorumluluk, yüksek bir çalışma azmi gerektirir.

Sizleri, rektörü olarak ilk kez selamladığım Üniversitemizin Ayasofya Yerleşkesinde gerçekleştirilen faaliyetlerinin derlendiği bültenimizle baş başa bırakırken, Cumhuriyetimizin yeni yüzyılının başlangıcı olan 2024 yılının tüm dünyaya, ülkemize ve milletimize sağlık, barış ve huzur getirmesini diliyorum.

Daha nice bilimsel ve kültürel faaliyette bir araya gelebilmek ümidiyle...

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
AYASOFYA YERLEŞKESİ BÜLTENİ**

SAYI 4
TEMMUZ-ARALIK 2023

**Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Adına Sahibi**

Mevlüt Uysal
Mütevelli Heyet Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Hüseyin Karaca

Editör
Münevver Çakırtaş

Fotoğraf
Fatih Mesut Yalçinkaya
Rasim Turhan
Kamil Cihat Özsaray

Tasarım
Emre Ak

Katkıda Bulunanlar
Prof. Dr. Fahameddin Başar
Prof. Dr. Zekeriya Kurşun
Dr. Ali İhsan Aydın

Baskı/Cilt
İmak Ofset Basım Yayın A.Ş.
Akçaburgaz Mh. 137. Sk. No:12 34522
Esenyurt / İstanbul
Tel : +90 444 62 18

İletişim
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Zeyrek Mah. Büyükkaraman Cad. No: 53
Fatih / İstanbul
0212 521 81 00
fsm@fsm.edu.tr
edergi.fsm.edu.tr

İÇİNDEKİLER

4	REKTÖRÜMÜZ AYASOFYA YERLEŞKESİNDE	32	OSMANLI BELGELERİ İŞİĞİNDA AYASOFYA KÜLLİYESİ'NİN YER ALTI YAPILARI
5	AYASOFYA'DA ETKİNLİK REKORU	34	ARMUTLU'NUN BİR ZAMANKİ HALLERİ...
9	REHBER GÖZÜNDEN AYASOFYA VE AYASOFYA MEDRESESİ	35	PRENSİBİMİZ, DOKUNMADAN DOKUNMAK VE KORUMAKTIR
13	SARAYBOSNA'DAKİ YAZMA ESERLER	36	GÜNEŞİ GÖREBİLMEK İÇİN...
14	FİLİSTİN	38	MECMÛA TİPOLOJİLERİ ÇALIŞTAYI
18	FİLİSTİN MÜLKİYET PROJESİ TAMAMLANDI	41	AYASOFYA'DA DERS VERMEK...
22	TASARIMIN GÜCÜ: FİLİSTİN DİRENİŞİ	40	MİRASIN İZİNDEYİZ
24	ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NDAN ÇIKACAK KARAR SOYKIRIMI DURDURABİLİR	42	İSTANBUL'DA OSMANLI DEVRİ KÜTÜPHANE BİNALARI
26	FİLİSTİN'DE ÇOCUK OLMAK...	44	GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TOPKAPI SARAYI
28	SAVAŞIN GÖLGESİNDE EN ZOR 45 GÜN	46	TOPKAPI MERKEZ YERLEŞKEMİZ İÇİN GERİ SAYIM BAŞLADI
30	ASRIN DAYANIŞMASINDA GÖNÜLLÜ KAHRAMANLAR UNUTULMADI	48	TARİHİ BELGELERDE AYASOFYA

REKTÖRÜMÜZ AYASOFYA YERLEŞKESİNDE

22 Aralık 2023 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üniversitemiz Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Nevzat Şimşek, göreve başlamasının ardından Ayasofya Yerleşkemizi ziyaret etti.

Rektörümüz Prof. Dr. Nevzat Şimşek, fetihden sonra Ayasofya'ya ilâve edilen ilk bina olma özelliğine sahip olan, zamanında Ali Kuşçuların, Molla Hüsrevlerin ders verdiği ve 2022 yılında Üniversitemize tahsis edilen Ayasofya Yerleşkemizi ziyaret etti. Rektörümüz, fethin iman ve ilimle yoğrulmuş ruhunu bize âbidevî şekilde gösteren ve İstanbul'un kalbinde yer alan yerleşkemizin, misyonuna uygun olarak bilim, sanat, eğitim ve kültür faaliyetlerine devam edeceğini söyledi.

Nevzat Şimşek Kimdir?

1970 yılında Rize'de doğdu. İlk, orta ve lise (Urla İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesi) eğitimini İzmir'de tamamladı. 1994 yılında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünü bitirdi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalındaki yüksek lisans ve doktora eğitimlerini 2005 yılında tamamladı. "Endüstri-içi Dış Ticaret (Türkiye'nin Endüstri-içi Dış Ticaretinin Analizi)" adlı doktora tezi ile Türkiye Ekonomi Kurumu tarafından "yılın en iyi doktora tezi" ödülüne layık görüldü. Doktora eğitimi sırasında, 2003'te Almanya, Justus Liebig Üniversitesi (Justus Liebig University, Giessen) Ekonometri ve İstatistik Enstitüsünde ve 2010-2012 yılları arasında doktora sonrası araştırmalarını yapmak üzere İngiltere, Oxford Üniversitesi Oxford Enerji

Araştırmaları Enstitüsünde (University of Oxford, Oxford Institute for Energy Studies) Misafir Araştırmacı olarak bulundu. 1995 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak başladığı akademik kariyerinde, 2006 yılında Yardımcı Doçent (Dr. Öğr. Üyesi), 2012'de Doçent ve 2018 yılında Profesör ünvanlarını aldı. Dr. Şimşek, Dokuz Eylül Üniversitesi mensubu olduğu 28 yıllık sürede gerçekleştirdiği birçok akademik-idari çalışma ve projelerin yanı sıra 2013-2014 yıllarında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk - Kazak Üniversitesinde Rektör Yardımcılığı ve 2014-2017 yılları arasında Türkiye'nin yurt dışındaki ilk düşünce kuruluşu olma niteliği taşıyan Avrasya Araştırma Enstitüsünün kurucu müdürlüğü görevlerini gerçekleştirdi. Endüstri içi dış ticaret, yeni dış ticaret teorileri ve enerji ekonomisi alanlarında ulusal ve uluslararası kapsamda yayımlanmış birçok yayını bulunan Şimşek, eğitim - öğretim faaliyetleri ile birlikte başta Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyet Daimî Üyeliği olmak üzere farklı sivil toplum kuruluşlarında da görevler yürütmektedir. Halen, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdüren Şimşek, 22 Aralık 2023 tarihinde Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesine Rektör olarak atanmıştır. Evli ve bir çocuk babası olan Şimşek, İngilizce bilmektedir.

AYASOFYA'DA ETKİNLİK

REKORU

Araştırma ve uygulama merkezlerine, eğitim programlarına, kültür ve sanat faaliyetlerine ev sahipliği yapan Ayasofya Medresesi, 2023 yılında 564 eğitim, atölye çalışması ve kültür sanat etkinliği ile âdeta rekora imza attı.

Fatih Sultan Mehmed Han'ın bizlere bıraktığı emaneti koruyarak gelecek nesillere aktarmanın gururunu yaşıyoruz. Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aslına uygun olarak yeniden ihya edilen Ayasofya Medresesi, Üniversitemize tahsis edildiği 15 Nisan 2022 tarihinden beri yarının âlimleri, münevverleri, bilim insanları ve araştırmacılarını yetiştiriyor.

En Kıymetli Hazine...

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle açılan Ayasofya Yerleşkemiz, binlerce yıllık tarihe sahip milletimizin çok yönlü, köklü,

zengin ve renkli kültürel hazinesinin en değerli mücevherlerinin başında geliyor.

Ayasofya'ya İlgi Katlanarak Artıyor

Fatih Sultan Mehmed Han'ın vakfiyesi, asırlarca ilim, irfan yuvası olan, yaklaşık dört buçuk asır boyunca sayısız âlimin yetişmesine vesile olan Ayasofya Medresesi bugün de eğitim öğretim yuvası olmasının yanı sıra etkinliklerin de merkezi konumunda. Muhteşem mazimizi bugüne ve geleceğe taşıyan Ayasofya Medresesi bu yıl dünyanın pek çok yerinden gelen bilim insanı ve sanatçıyı ağırladı. 2023 yılında 564 etkinlik ile âdeta yeni bir rekora imza attı.

İŞTE ETKİNLİKLERDEN BAZILARI

1 OCAK

“Küratörlük Bir Kriz Yönetimidir”

Üniversitemiz, Fatih Belediyesi, İslam Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliğinde gerçekleşen Yeditepe Bienali etkinliğinin ikincisine küratör ve yazar Prof. Dr. Marcus Graf konuk oldu. Müberra Kandemir'in moderatörlüğünde gerçekleşen program, sanatseverler tarafından ilgiyle takip edildi.

23-24 ŞUBAT

Geçmişten Günümüze Resimde Kalem-i Siyahî Tekniği

İslam Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezimiz ile Klasik Türk Sanatları Vakfı'nın birlikte düzenlediği “Kalem-i Siyahî Tekniği ve Mehmed Siyah Kalem” başlıklı programımızda kendine özgü çizimleriyle tanınan Mehmed Siyah Kalem ele alındı. 2 gün süren etkinliğimize katılan isimler arasında Çin İslam minyatür sanatının genç temsilcilerinden Said Chuanyi Lei de vardı.

15 MART

Tasarım İçin İnovasyon

Farklı bölümlerde okuyan öğrencilerimizin katılımıyla düzenlenen etkinliğin ilk kısmı Ali Güney'in “Şehir İçin İnovasyon”, Emre Avcı ve Aylin Özkan Neğiş'in “Kültürel Planlama” ve Elif Büşra Öztürk ile Emine Erdal'ın “Sosyal Fayda ve Etki Odaklı Planlama” isimli sunumlarıyla başladı. Etkinliğin ikinci kısmı olan workshopta ise öğrencilerimiz gruplar halinde tasarımlarını sundu. Günün değerlendirilmesiyle birlikte etkinlik sona erdi.

6 NİSAN

Cami Kubbelerinin Anlattıkları

Hat sanatının son otoritesi merhum Hamid Aytaç'ın öğrencisi olan Öğretim Üyemiz Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı, kubbe yazılarının ortaya çıkışı ve tarihsel süreç içerisindeki gelişimi hakkında katılımcılara bilgi verdi. Ayasofya Yerleşkesinde böyle anlamlı bir konferansın düzenlenmesinden duyduğu kıvancı dile getiren Subaşı, kubbelere genellikle Allah'ın kudretini, evreni bir düzen ve nizam içinde tuttuğunu ifade eden ayetlerin seçildiğine dikkat çekti.

25 MAYIS

570. Yılında Fetih ve Ayasofya Paneli

Üniversitemiz, İstanbul'un Fethinin 570. yılı dolayısıyla kadim mabedimiz Ayasofya Camii gölgesindeki Ayasofya Yerleşkesinde "Fetih ve Ayasofya" başlıklı panel düzenledi. Panelde Fetih ve Ayasofya'nın edebi ve tarihî boyutu, alanında duayen isimler tarafından anlatıldı. Başkanlığını Prof. Dr. M. Fatih Andı'nın gerçekleştirdiği ilk oturumda Prof. Dr. Abdülkadir Özcan "İstanbul'un Fethi ve Düşündürdükleri", Prof. Dr. Fahmeddin Başar "Fetih Sonrası İstanbul'un İskanı ve İmarı", Prof. Dr. Nihat Öztoprak "Fethin Klasik Türk Edebiyatına Yansıması" başlıklı konuşma yaptı. İkinci oturumda Prof. Dr. Mustafa Sabri Küçükaşçı "İslam Kaynaklarında İstanbul ve Ayasofya", Prof. Dr. Çiçek Derman, "Fetih Sonrası Bir Sanat Merkezi Olarak İstanbul", Said Nohut "Ayasofya Medresesi ve Müderrisleri" başlıklı sunum gerçekleştirdiler. Bu oturumun başkanlığı ise Prof. Dr. Zekeriya Kurşun üstlendi.

14 HAZİRAN

"Nakkaş" Sergisi

İslam Sanatları Merkezi tarafından Nakkaşhane eserlerinden oluşan "Nakkaş" sergisi 14 Haziran'da açıldı. Sergi, üç gün boyunca sanatseverlerle buluştu.

6 TEMMUZ

Armutlu'nun Bir Zamanki Halleri Sergisiyle Geçmişe Yolculuk

Güzel Sanatlar Fakültesi ile Mimarlık ve Tasarım Fakültesi öğrencilerimiz günümüze ulaşamayan kültürel değerleri hatırlatmak amacıyla Armutlu'nun eski görünümünü tuvale aktardı.

26 EYLÜL

Kültürel Miras Buluşmaları VIII

KURAM ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü'nün birlikte yürüttüğü Kültürel Miras Buluşmaları serisinin sekizinci konuğu Restorasyon uzmanı yüksek mimar Nilgün Olgun idi. Dr. Öğr. Üyesi Onur Şimşek ve Doç. Dr. Mine Esmer moderatörlüğündeki programda "Restorasyon Uygulama İlkeleri ve Örneklerle Uygulama Detayları" konuşuldu.

13 EKİM

Yazma Eser Kültürü Atölyesi III: Temellük Kayıtları

Yazma Eser Kültürü Atölyesi'nin üçüncüsü olan Temellük Kayıtları Atölyesi'nin açılış konferansı İstanbul Medeniyet Üniversitesinden Sadık Yazar sunumuyla gerçekleştirildi.

3-4 KASIM

Mecmûa Tipolojileri Çalıştayı

FSM Yazma Eserler Merkezi, Ruhr-Bochum Üniversitesi ve İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) iş birliğinde Mecmûa Tipolojileri Çalıştayı düzenlendi. Türkiye'nin yanı sıra Almanya, İtalya, Hırvatistan ve Norveç'ten araştırmacıların katıldığı programda iki gün boyunca mecmûaların kavramsal çerçevesi, farklı tip mecmûaların oluşum süreçleri ve tanımları tartışıldı.

1 ARALIK

Tasarımın Gücü: Filistin Direnişi

Tasarımı sadece pazarlamaya dönük ticari bir çalışma olarak görmeyip, insanları uyarıcı bir misyon da yüklenilebileceği ve tasarımcının da bu bilinçte olması gerektiğinden hareketle düzenlenen programda, konu güncel ve çok yerinde bir örneklik olarak Filistin Direnişi üzerinden ele alındı.

İbrahim Akkurt
Tarihçi-Yazar-Rehber

REHBER GÖZÜNDEN AYASOFYA VE AYASOFYA MEDRESESİ

Byzantion, Roma, Doğu Roma, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleriyle yaklaşık 8500 yıllık tarihi geçmişini olan bir şehirde yaşamaktayız. Tarihi insanlık tarihi kadar eski sayılabilecek bu şehrin hiç şüphesiz en kıymetli eserlerinden bir tanesi Doğu Roma, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine damgasını vurmuş muhteşem mâbed Ayasofya'dır.

Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'ndan kalan 67 eser hâlâ güzellikleriyle İstanbul'u süslemektedir. Bunlar içerisinde yer alan Ayasofya, gerek mimari-siyle gerekse de iç mekânındaki mozaik süslemeleriyle Doğu Roma sanatının eşsiz örneklerindedir. Dünya mimarlık ve sanat tarihinin en başta gelen anıt eserlerinden olan Ayasofya, İstanbul'un da görünümüne damga vurmuş en önemli tarihî eserlerinden birisidir. İstanbul'un en kıymetli hazinesi sayılan Ayasofya, aynı zamanda İstanbul'un fethinin sembolü, manası, kalpgâhı, Hilal'in Haç'a galibiyetinin sembolü ve Fatih Sultan Mehmed'in bizlere emanetidir.

Doğu Roma ve Latin İşgali Döneminde Ayasofya

Doğu Roma döneminde İstanbul'a gelen seyyahların ifadelerine göre: "İstanbul, Kudüs'ten sonraki

ikinci kutsal şehir; Ayasofya da Hz. İsa'ya ait kutsal emanetlerin saklandığı yer olması ve Tanrı'nın bilgeliğinin onuruna inşa edildiği inancı sebebiyle Kudüs'teki Kutsal Kabir Kilisesi'nden sonraki ikinci önemli mabed" olarak kabul edilmiştir. Ve yine Ayasofya'nın İstanbul'daki konumunu ifade ederken bir başka seyyah şu ilginç tanımlamayı yapmaktadır: "Sarayburnu kartalın gagası, Ayasofya ise gözüdür."

Ayasofya; kutsal, aziz anlamına gelen "Aya" ile bilgelik anlamına gelen "Sofya" isminin birleşmesiyle Kutsal Bilgelik anlamına gelmekte ve hristiyanlığın Ortadoks mezhebine göre Tanrı'nın üç niteliğinden birisi sayılmaktadır. Aynı yerde yapılan 3. mabed olan Ayasofya, Doğu Roma'nın (Bizans) tarihi boyunca bütün önemli olaylarında yer almış, İmparatorların taç giydiği, zaferlerin kutlanıldığı yer olarak önemli bir konumda bulunmuştur. Ayasofya, bütün Ortodoks Hristiyan âleminin en büyük dinî merkezi

olduğundan, İmparator ve Patriğin katıldığı törenlerin büyük bir bölümü burada cereyan ediyordu. Ayrıca Patrikhane Ayasofya'nın komşusu olmakla beraber, büyük dinî toplantılar, Ayasofya'nın üst katında, güneyde uzanan galeride yapılıyordu.

1204 yılında 4.Haçlı Seferi'nde Venedik Doçu Dandolo komutasındaki Katolik Haçlılar, İstanbul'u ele geçirip Ortodokslara ait Ayasofya'yı yağmalamışlardı. Latinler, Ayasofya'nın mimarisine zarar vermekle kalmamış, Ayasofya içinde bulunan birçok kıymetli ve kutsal eşyayı çalarak Avrupa'daki kiliselerine taşımışlardır. Kutsal eşyalardan "gerçek haçın parçası", Hz. İsa'nın mezarından bir taş, Hz.

Meryem'in sütü, Hz. İsa'nın kefeni, birçok azizlerin kemikleri gibi değerli muhafazalar içinde saklanan birçok kutsal eşya (rölik), 24 İncil, 36 buhurdanlık, 300 şamdan, 6000 ayaklı şamdan, 300 tören elbisesiyle birlikte 5 müzeyyen haç, 2 altın, 3 kristal, 250 gümüş şamdan ve 4 meşale yine bu çalınan eşyalar arasındadır. Latin işgali sonrasında İstanbul'a gelen Batılı seyyahlar, Ayasofya'nın artık bakımsız ve perişan olduğunu bildirmişlerdir. Nitekim tarihçi Tursun Bey, Fatih Sultan Mehmed'in şehre girdikten sonra ilk Ayasofya'ya girdiğini ve gördüğü harap manzara karşısında İranlı Şair Sadi'nin "Örümcek Kisra'nın tâkına perdedarlık yapıyor / Baykuş, Efrasiyâb'ın kalesinde nevbet vuruyor" şeklindeki şiirini Farsça okuyarak Ayasofya'nın içler acısı halini ifade ettiğini bildirmiştir.

Osmanlı'nın Gözbebeği Ayasofya

29 Mayıs 1453 Salı günü Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilen şehrin sembol yapısı Ayasofya, içinde gerekli temizlik ve düzenleme yapıldıktan sonra, 1 Haziran Cuma günü kılınan Cuma namazıyla İslam hukuku gereği kiliseden camiye dönüştürülmüştür. Bu tarihten itibaren Ayasofya'da Türk dönemi başlamış ve bu mekân bundan sonra Ayasofya Cami-i Kebir olarak zikredilmiştir. Fetihden hemen sonra yapı güçlendirilerek en iyi şekilde korunmuş ve Osmanlı dönemi ilaveleri ile birlikte

Ayasofya, fetih sonrası ilk ilave eser olarak Ayasofya Medresesi ile İslami kimliğe bürünürken, 1934'te başlayan müze döneminde ise İslami kimliğinden uzaklaşması için Ayasofya'da kurban edilen ilk yapı Ayasofya Medresesi olmuştur. Kaderin cilvesi midir bilinmez Ayasofya 2020 yılında yeniden camiye dönüştürüldüğünde Ayasofya Medresesi yeniden ayağa kaldırılmış ve bu yeni dönemi büyük bir gururla selamlamaktadır.

camii olarak varlığını sürdürmüştür. Özellikle Mimar Sinan tarafından Ayasofya'da uygulanan tamir ve payandaların ilavesiyle yapı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bir diğer ifadeyle; Ayasofya'nın bugün ayakta olmasını Mimar Sinan'a borçluyuz. Ayasofya, fetihten sonra çevresine yapılan eserlerle bir Osmanlı külliyesi olmuştur. Fatih Sultan Mehmed tarafından medrese ve minare yaptırılmıştır. İkinci Selim ve Üçüncü Murad zamanında yaptırılan minarelerle Ayasofya dört minareli bir cami olmuştur. İkinci Selim, Üçüncü Murad, Üçüncü Mehmed ve şehzadeler için Ayasofya'nın bahçesine türbeler yaptırıldı. Birinci Mahmud zamanında camiye bir kütüphane yaptırılmış, yine aynı dönemde avluya çok güzel bir şadırvan, imarethane ile sıbyan mektebi inşa edilmiştir. Sultan Abdülmecid döneminde mimar Fossati çağrılarak Ayasofya'ya kapsamlı bir tamirat yaptırıldı. Fossati, Ayasofya'ya bir muvakkithane, kasrı hümayun ve hünkâr mahfili ilave etmiştir. Hattat Kazasker Mustafa İzzet Efendi tarafından yazılan 7.5 m. çapındaki 8 adet hat levhası ana mekânın duvarlarına yerleştirilmiştir. "Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin" yazılı bu levhalar İslam âleminin en büyük hat levhaları olarak bilinmektedir. Aynı hattat kubbenin ortasına ise Nur Suresi'nin 35. ayetini yazmıştır. Osmanlı'nın göz bebeği olan Ayasofya Camii'ne halk her zaman ve özellikle Ramazan aylarında büyük ilgi göstermiştir. Saray camisi olan Ayasofya; büyük olaylarda, cülus törenlerinde, cenaze namazlarında padişah ve saray erkânının teşriflerine sahne olmuş, hatta hanedandan birisi vefat ettiğinde sala buradan verilmiştir. Ayasofya, padişahların çoğunlukla Cuma namazlarını kıldıkları yer olmuştur. Padişah Cuma veya bayram namazına başka bir camiye gidebilir ama Kadir Gecesi'nde mutlaka Ayasofya'da olurdu. Çünkü Kadir Gecesi'nde Ayasofya'da iki rekât namaz kılabilenlerin büyük sevap kazandığına inanılırdı.

Ayasofya Külliyesi'nin Mücevheri: Ayasofya Medresesi ve Önemi

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'un fethi sonrası fetihin ve saltanatın sembolü olarak gördüğü Ayasofya'yı bir İslam külliyesine dönüştürmeyi arzulamış, o zamana kadar görülmemiş zenginlikte yüzlerce dükkân, ev, çarşı, han ve hamamı gelir kaynağı olarak Ayasofya'ya vakfetmiştir. Öncelikli olarak

avlu içerisinde Ayasofya'nın kuzeybatı köşesine bir medrese inşasını irade buyurmuştur. Medresenin inşasına kadar eğitimin aksamaması için buradaki papaz odaları medrese olarak hizmet vermiş, ayrıca Zeyrek Kilisesi'nin papaz odaları da eğitim için tahsis edilmiştir. Nitekim İstanbul Üniversitesinin logosunda yer alan 1453 tarihi bu iki medresede gerçekleşen eğitimi üniversitenin kuruluş tarihi olarak referans almaktadır.

Ayasofya'nın kuzeybatısında tek katlı olarak inşa edilen müstakil medrese binası, 1460'lı yılların ortalarında tamamlanıp İstanbul'un ilk müstakil medresesi olma ayrıcalığına sahip olmuştur. Ayasofya Medresesi'ne ilk müderris olarak Fatih'in, zamanın Ebu Hanefesi diye taltif edip değer verdiği Molla Hüsrev tayin edilmiştir. Kurulduğu andan itibaren Ayasofya Medresesi ve müderrisliği yüksek bir itibara sahip olmuş, bu göreve tayin edilmeyi ilim adamları bir ayrıcalık olarak görmüşlerdir. Sultan İkinci Bayezid zamanında, medreseye ikinci bir kat daha eklenerek oda sayısı artırılmıştır. Ayasofya Medresesi'nin değerlendirilmesinde kurucu müderris olarak Molla Hüsrev ve Ali Kuşçu'nun ilmî kişiliği ve hizmetleri çok önemlidir.

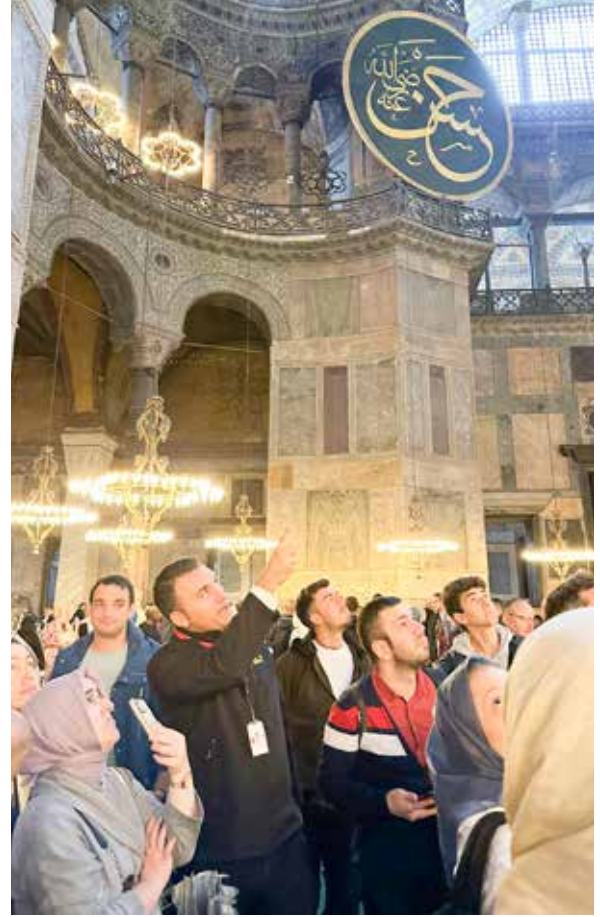

Ayasofya Medresesi 1873 yılında tamamen yıktırılmış, talebesi ise çevredeki medreselere yerleştirilmişti. Bu durum büyük huzursuzluğa sebep olunca, Şeyhülislam Ahmed Muhtar Efendi, medresenin yeniden yapılmasını talep etmiş ve kârgir olarak yeniden bina edilmiştir. 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreselerin varlığına son verildikten sonra medrese, İstanbul Belediyesi tarafından öksüzler yurdu olarak kullanıma açılmış, 1934'te Ayasofya, cami olmaktan çıkarılıp müzeye dönüştükten sonra çok çeşitli mazeretler ve sebepler ileri sürülerek medrese binası ortadan kaldırılmıştır.

Ayasofya, fetih sonrası ilk ilave eser olarak Ayasofya Medresesi ile İslami kimliğe bürünürken, 1934'te başlayan müze döneminde ise İslami kimliğinden uzaklaşması için Ayasofya'da kurban edilen ilk yapı Ayasofya Medresesi olmuştur. Kaderin cilvesi midir bilinmez Ayasofya 2020 yılında yeniden camiye dönüştürüldüğünde Ayasofya Medresesi yeniden ayağa kaldırılmış ve bu yeni dönemi büyük bir gururla selamlamaktadır.

Ayasofya'ya Nüfuz Etmek

Muhteşem mimarisi, büyüklüğü ve işlevselliği yönünden dünyanın sayılı eserlerinden birisi kabul edilen Ayasofya, Dünya Mimarlık Tarihi'nin günümüze kadar ayakta kalmayı başarmış en önemli yapılarından birisidir. Hem 916 yıl kilise olarak kullanılan Doğu Roma döneminde, hem de 482 yıl cami olarak hizmet veren Osmanlı döneminde şehrin en kıymetli hazinesi olarak görülen Ayasofya, İstanbul'un en fazla ziyaret edilen mekânlarının başında gelmektedir.

2023 yılı Ekim ayı itibarıyla Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Ayasofya Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile İstanbul Tarih ve Kültür Derneği ortaklığında bendenizin rehberliğinde "Ayasofya'ya Nüfuz Etmek" isimli seminer ve gezi programını başlattık. Bu program vesilesiyle Ayasofya'nın tarihi, Ayasofya Külliyesi'ni oluşturan yapılar hakkında bilgi verilmesi suretiyle Ayasofya'nın mimari mirası ve kültürel değerine yönelik bir bilinç oluşturmayı amaçlamaktayız.

1500 yıllık tarihi geçmişe sahip olan Ayasofya, dinî anlamda büyük bir öneme sahip olmasının yanı sıra siyasi ve maddi değere de sahiptir. Ayrıca Ayasofya; iktidar, yağma, isyan, fetih, ihtişam ve aşkın da sembolü olmuştur. Molla Hüsrev, Ali Kuşçu gibi değerli âlimlerin görev yaptığı medreseyi, mimari, siyasi, dini mesajlarıyla, tüm yaşanmışlıklarıyla anlamak, anlatabilmek herhalde bir rehber için zirve nokta olsa gerek. Bu imkânı bizlere sağlayan Prof. Dr. Zekeriya Kurşun hocamıza ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi yönetimine müteşekkirim. Kendisine sahip çıkanlara büyük zenginlik katan Ayasofya'yı tanıyan, tanıtan, anlayan ve kıymetini bilenlerden olmak ümidiyle....

SARAYBOSNA'DAKİ YAZMA ESERLER

FSM Yazma Eserler Merkezi tarafından düzenlenen “Güncel Kodikoloji Çalışmaları: Saraybosna” adlı programda akademisyen Ahmed Zildzic, "Saraybosna'daki Yazma Eser Çalışmaları ve Koleksiyonları" başlıklı bir sunum yaptı.

İstanbul Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Kadir Turgut'un moderatörlüğünü üstlendiği, bu yılın ilk “Güncel Kodikoloji Çalışmaları” etkinliğinde Saraybosna konusu ele alındı. Kadir Turgut yaptığı konuşmada, kodikoloji ve yazma eser çalışmaları üzerine bilgi verdi ve Ahmed Zildzic'in çalışmalarına değindi. Saraybosna Üniversitesi akademisyenlerinden Ahmed Zildzic, sunumuna Bosna'daki Yazma Eser Kütüphaneleri hakkında bilgi verdi. Zildzic, “Saraybosna'da çok sayıda kütüphane ve yazma eser bulunması bizler için oldukça önemli. Bu kütüphaneler, atalarımızdan kaldı ve bu nedenle onları korumak istiyoruz.” dedi. Zildzic konuşmasında en çok kaynak barındıran Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'ni anlattı. 1537 yılında Gazi Hüsrev tarafından kurulan kütüphanede 20.000 cilt, 35.000 eser, 5.000 Osmanlıca belge olduğunu dile getirerek kütüpha-

nede bulunan yazma eserlerin Arapça, Farsça ve Türkçe olduklarını da sözlerine ekledi.

Eserleri Korumalıyız

Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'ndeki koleksiyonlardan bahseden Zildzic, Mostar, Travnik ve Banya Luka'da da küçük koleksiyonların bulunduğu dikkat çekti. Zildzic, savaşlarda yazma eserlerin önemli oranda yakıldığını da hatırlatarak geriye kalan eserlerin ise bulunup korunması gerektiğini söyledi. Zildzic, pek çok aile tarafından büyüklerinin yadigarı olarak hâlen korunduğunu belirterek bu konuda araştırmacılara büyük iş düşüğünü kaydetti. Zildzic, yazma eserler üzerine yapılan incelemeler ve kataloglama çalışmalarının akademik çalışmalara getirdiği yenilikleri ve kolaylıkları da göstererek faydalı ve ufuk açıcı bir sunum gerçekleştirdi.

Filistin

İsrail ordusunun Gazze Şeridi'ne saldırıları artarak sürüyor. Susuz, elektriksiz ve yakıtsız kalan Filistinliler, her gün tonlarca bombaya maruz kalıyor. Hayatını kaybeden Filistinlilerin sayısı on binleri geçti... Üniversitemiz ilk günden itibaren bölgede barışın sağlanmasının dünya açısından önemine vurgu yaptığı toplantılar düzenliyor.

Filistin ve Kudüs Davamız

İslami İlimler Fakültemizin 27 Ekim 2023 tarihinde düzenlediği “Filistin ve Kudüs Davamız” başlıklı panelde başta İslami İlimler Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Mustafa Altundağ olmak üzere Öğr. Gör. Velid Hüseyini, Dr. Öğr. Üyesi Ali M.A. Al-Omarı, Dr. Öğr. Üyesi Fatma Çetin, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özsaray ve Prof. Dr. Halil İbrahim Kutlay söz alarak Filistin hakkında görüşlerini dile getirdiler. Filistin ve Kudüs’ün Müslümanların bir davası olması bilincinden hareketle yapılan panelde, Gazze’deki katliamın bir an önce durdurulması çağrısı yapıldı. Toplantıda Filistin’de yapılan insan hakları ihlalleri, katliam ve soykırım kınandı.

Dünden Bugüne Filistin Meselesi

Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezimizin (ORDAM) Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği (ORDAF) iş birliğinde düzenlediği “Dünden Bugüne Filistin Meselesi” başlıklı panelde, konu farklı açılardan ele alındı. 31 Ekim 2023 tarihinde düzenlenen panelde ORDAM Müdürü ve Üniversitemizin İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zekeriya Kurşun, ORDAF Başkan Yardımcısı Dr. Ahmet Emin Dağ, Merkez Uzmanımız Dr. Ali İhsan Aydın ve Anadolu Ajansı Ortadoğu ve Kuzey Afrika Haber Editörü Turgut Alp Boyraz konuşmacı olarak katıldı. Panelde, Filistin meselesi pek çok açıdan ve tarihsel bir perspektifle ele alınırken günümüzde Gazze’de yaşanan katliamın sebep ve muhtemel sonuçları değerlendirildi.

Yusuf Kaplan Konuğumuz Oldu

Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığımız (SKS) öncülüğünde 31 Ekim 2023 tarihinde düzenlenen etkinliğe katılan yazar Yusuf Kaplan, öğrencilerle buluştu. Yusuf Kaplan, "Filistin" temalı konuşmasında Filistin'de yaşanan zulüm ve Filistin hakkında bilgilendirme yaptı. İsrail'in insanlık suçu işlediğini söyledi. İsrail'in bebek, çocuk, kadın, yaşlı demeden binlerce masumu katlettiğini anlatan Kaplan, İsrail'in yaptığı soykırımın cezasız kalmaması gerektiğini ifade etti.

Filistin ve Şairlerin Gözüyle Direniş

İslami İlimler Fakültemiz, Arap Dili ve Belagati Platformu, İki Kültür (Arap ve Türk) Platformu, Bilim ve İnsan Vakfı ortaklığıyla 14 Kasım 2023 tarihinde "Filistin ve Şairlerin Gözüyle Direniş" başlıklı şiir buluşması düzenlendi. Dr. Öğr. Üyesi Ragb Ramadan Elsayed Abdelwhab'ın moderatörlüğünde gerçekleşen etkinliğe edebiyatımızın önemli kalemlerinden İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Programı Öğr. Gör. Dr. A. Ali Ural, Filistinli şairler Yunus Ebu Cerrâd, Mustafa Matar ve Mısırlı şair Mesud Hamid katıldı. Şairlerimiz Filistin ile ilgili şiirlerini katılımcılarla paylaştı. Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde icra edilen programı şiirseverler ilgiyle takip etti.

Filistin Meselesinin Bugünü ve Geleceği

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler programı öğretim üyelerimizin konuşmacı olarak katıldığı, "Filistin Meselesinin Bugünü ve Geleceği" başlıklı panelde İsrail'in 'insanlık suçu' işlediğine dikkat çekildi. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı Dr. Öğr. Üyesi İsmail Yaylacı'nın moderatörlüğünde 15 Kasım 2023 tarihinde gerçekleşen panelde Prof. Dr. Ahmet Yıldız ve Prof. Dr. Hasan Kösebalaban söz aldı.

Filistin İçin 'Tek Yürek' Olduk

Yerleşkelerimizde Filistin yararına düzenlenen kermeslerimize; öğrencilerimiz, akademisyenlerimiz ve idari çalışanlarımız yardım elini uzattı. Duyarlı öğrencilerimiz, yemeklerden giysilere, kitaplardan takılara el emeği ürünlerle kermese destek oldular. Ayrıca atölye çalışmalarının da yer aldığı kermeste öğrencilerimiz, "Birlik olmaya ihtiyaç duyduğumuz bugünlerde Filistin halkına hep birlikte destek olalım." çağrısında bulundular. Filistin halkının bir nebze yanında olabilmek ve farkındalık oluşturmak için düzenlenen kermeslerden elde edilen gelir, Filistin halkına ulaştırılmak üzere yardım kuruluşlarına bağışlandı.

"Filistin'i Anlatıyorum"

Üniversitemiz Filistin'de yaşananlar hakkında farkındalık oluşturmak için 27 Aralık 2023 tarihinde "Filistin'i Anlatıyorum" başlıklı etkinlik düzenledi. Etkinlikte "Kudüs Şehir Tarihi -Mimarisi ve Toplumsal Dönüşüm", "Kudüs'e Kadın Sultanların Bıraktığı Miras", "Türk Şiirinde Kudüs", "Oyuk Topraklar İşgalin Mimarisi", "Refaat Alareer -Gazzeli Bir Yazar", "Sosyal Medya ve Filistin", "Filistin İsrail Meselesi ile Bölünmüş Batı Kamuoyu" başlıklı konular, alanında uzman isimler tarafından masaya yatırıldı.

FİLİSTİN MÜLKİYET PROJESİ TAMAMLANDI

Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi (ORDAM) Müdürü Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'un yürütücüsü olduğu ve TÜBİTAK'ın 1001 kategorisinde desteklediği "Osmanlı Modernleşmesinin Ferdi Mülkiyetin Gelişmesine Yansıması: Birüssebi Kazası Örneğinde Tapu Uygulamaları ve Mülkiyet Analizi" başlıklı proje çalışması tamamlandı. Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi Uzmanı Ali İhsan Aydın, proje hakkında bilgi verdi.

Değerli Hocam, okuyucularımız için sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

Lisans ve yüksek lisansımı Marmara Üniversitesi'nde tamamladım. Doktoramı ise Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nde. Lisanstan itibaren tarih programlarında öğrenim gördüm. Yüksek lisans tezim Filistin bölgesinin önemli bir şehri olan Akkâ'nın merkezi olduğu Akkâ sancağının

idari ve sosyo-ekonomik tarihi üzerinedir. Doktora çalışmam ise Kudüs mutasarrıflığı idaresinin Tanzimat sonrasındaki dönüşümü üzerinedir. Aynı zamanda çeşitli vesilelerle tüm Filistin coğrafyasının tarihine ilişkin farklı çalışmaların içinde yer aldım. Üniversitemiz bünyesinde yürütülen Filistin Mülkiyet Projesi de bunlardan biri. Önümüzdeki yıl boyunca İngilizlerin Kudüs'teki nüfuz siyaseti konusunda araştırmalar yapmak üzere İngiltere'de bulunacağım.

Sizin de içinde bulunduğunuz ve Üniversitemiz bünyesinde tamamlanmış olan Filistin Mülkiyet Projesi nedir ve tam olarak neyi amaçlıyor?

Proje TÜBİTAK'ın 1001 programı kapsamında destekleniyor. Proje yürütücüsü Üniversitemiz Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Zekeriya Kurşun. Projenin tam başlığı ise "Osmanlı Modernleşmesinin Ferdi Mülkiyetin Gelişmesine Yansıması: Birüssebi Kazası Örneğinde Tapu Uygulamaları ve Mülkiyet Analizi". Şu anda proje çalışmaları tamamlandı ve bilimsel değerlendirme için TÜBİTAK'a gönderildi. Proje temel olarak Filistin'in güneyinde bulunan ve 1900 yılında kaza haline getirilen Birüssebi bölgesindeki tapulama uygulamalarına odaklanmaktadır. Aynı zamanda buradaki tapulama uygulamalarından hareketle Osmanlı son dönemindeki mülkiyet

dönüşümünü anlamaya çalışmaktadır. Bilindiği gibi klasik dönemde var olan mülkiyet algısı Tanzimatla birlikte köklü bir değişime uğruyor. Mülkiyet uygulamaları modernleşiyor ve aynı zamanda birey, devlet tarafından doğrudan muhatap alınıyor. Bu sürecin ilerlemesi ise ferdi mülkiyetin gelişmesine ve yaygınlaşmasına neden oluyor. Miri araziler üzerinde tasarruf sahibi kişilerin bu tasarruf hakları özel mülkiyete doğru evriliyor. Yürütmüş olduğumuz proje ile tüm Osmanlı coğrafyası içinde küçük ve özel bir bölgeyi inceleyerek Osmanlı'daki mülkiyet dönüşümünü inceledik. Ortaya çıkan bulguların, bölgede günümüze kadar devam eden mülkiyet sorunlarına da katkı sunacağına inanmaktayız.

TAPULAR HARİTALANDIRILDI

Ekipte kaç kişi var?

Proje ekibi bir yürütücü, iki araştırmacı, bir danışman ve üç bursiyer öğrenciden oluşmaktadır. Yürütücümüz daha önce bahsettiğim gibi Prof. Dr. Zekeriya Kurşun'dur. Benim haricimdeki diğer araştırmacı ise Kudüs ve Filistin üzerinde önemli çalışmaları bulunan Prof. Dr. Yasemin Avcı'dır. Projenin hukuki danışmanlığını, halihazırda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı olan Prof. Dr. Fethi Gedikli yaptı. Doktora öğrencisi olan üç bursiyerin ikisi Üniversitemizde öğrenimlerini sürdürmektedir.

Projede ne tür çalışmalar yapıldı?

Proje Osmanlı son dönemindeki uygulamaları konu aldığı için öncelikle arşiv belgeleri tespit edilerek değerlendirildi. Ardından Türkçe, Arapça ve İngilizce literatür derlenip konumuz bağlamında incelendi. Birüssebi bölgesinde saha çalışması yapıldı.

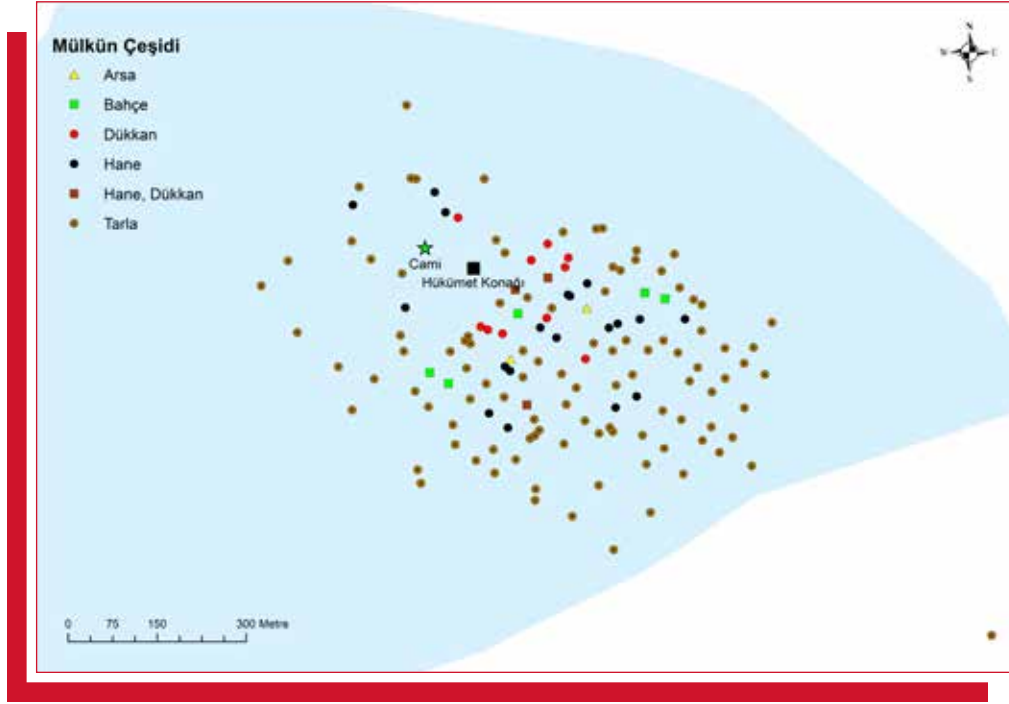
Yer isimleri ve coğrafi şartlar değerlendirildi. İngiliz arşivinde çalışma yürütüldü. Üniversitemiz bünyesinde ve proje kapsamında Osmanlı'da Ferdi Mülkiyet Çalıştayı düzenlendi. Birüssebi bölgesi için Osmanlı döneminde düzenlenen tapular haritalandırıldı. Bu haritalandırılma çalışması Üniversitemiz web sitesi uzantılı ayrı bir sayfadan (<https://palestinepropertyproject.fsm.edu.tr/>) akademik istifadeye sunuldu.

ARŞİVLER TARANDI

Projenin temel kaynakları nelerdir?

1860'larda Filistin'de emlak tahrirleri yapıldı. Tapulamanın başlatılabilmesi

Kudüs sancağına bağlı kaza merkezleri ve Birüssebi kaza sınırları

Birüssebi kaza merkezinde özel mülk olarak tahsisi yapılan yerlerin detayları

Filistin coğrafyasının tarihine ilişkin çok sayıda çalışmaya imza atan Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi Uzmanı Ali İhsan Aydın, Filistin Mülkiyet Projesi'nin sonuçlarına ilişkin, "Birüssebi'deki mülkiyetleri üzerindeki haklarını aramaya bugün dahi devam eden mülksüzleştirilmiş Filistinlilerin kullanabileceği hukuki sonuçlara ulaşıldı." dedi.

için emlak tahrirlerinin yapılması gerekiyordu. Nitekim 1870'lerin başından itibaren de tüm mülkler tapuya geçirilmeye başlandı. Bizim incelediğimiz bölge olan Birüssebi bölgesi 1900 yılına kadar Gazze kazasına bağlı bulunmakla birlikte yarı göçebe bedevi kabilelerinin yaşadığı bir bölgeydi. Yerleşik düzenin olmamasından dolayı bölgede tahrir ve tapulama geç başladı. 1900 yılında bölge Gazze'den ayrılarak müstakil bir kaza haline getirildikten sonra kaza merkezinde yerleşimler başladı. Kişilere tapu verilmeye başlandı. Kişilere verilen tapular aynı zamanda merkezdeki defterlere de kaydediliyordu. Bu defterler günümüzde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunmaktadır. Defterlerde mülkiyetle ilgili çok ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Bu da hem yereldeki ve hem de merkezi uygulamalardaki incelikleri anlamamıza imkân veriyor. Kurumlar arası yazışmalar da mülkiyeti anlama bakımından oldukça önem taşı-

yor. Uygulamaların hangi amaçla ve nasıl yürütüldüğü bu kurumlar arası yazışmalardan çıkarılabilmekte. Bu sebeple Osmanlı arşivi, İngiliz arşivi ve İsrail arşivi belgeleri önemli arşiv kaynakları olarak değerlendirildi. Elbette yasal mevzuat da projenin başından itibaren titizlikle incelenen kaynaklar arasında oldu.

MEVZUAT VE KANUNLAR İNCELENDİ

Projenin bulguları nelerdir?

Projenin en temel bulgusu miri mülkiyetten ferdi mülkiyete gidişin somut kanıtlarının ortaya konulmasıdır. Kaza merkezi olarak belirlenen ve miri arazi olarak tanımlanmış 2 bin dönümlük alanın maliklerinden ücreti mukabilinde satın alınarak belediyeye özel mülk statüsünde devredilmesi ve belediye üzerinden bu alanın kullanıcılarına yine özel mülk olarak tahsisine dair ayrıntılar tarafımızca harita haline getirildi.

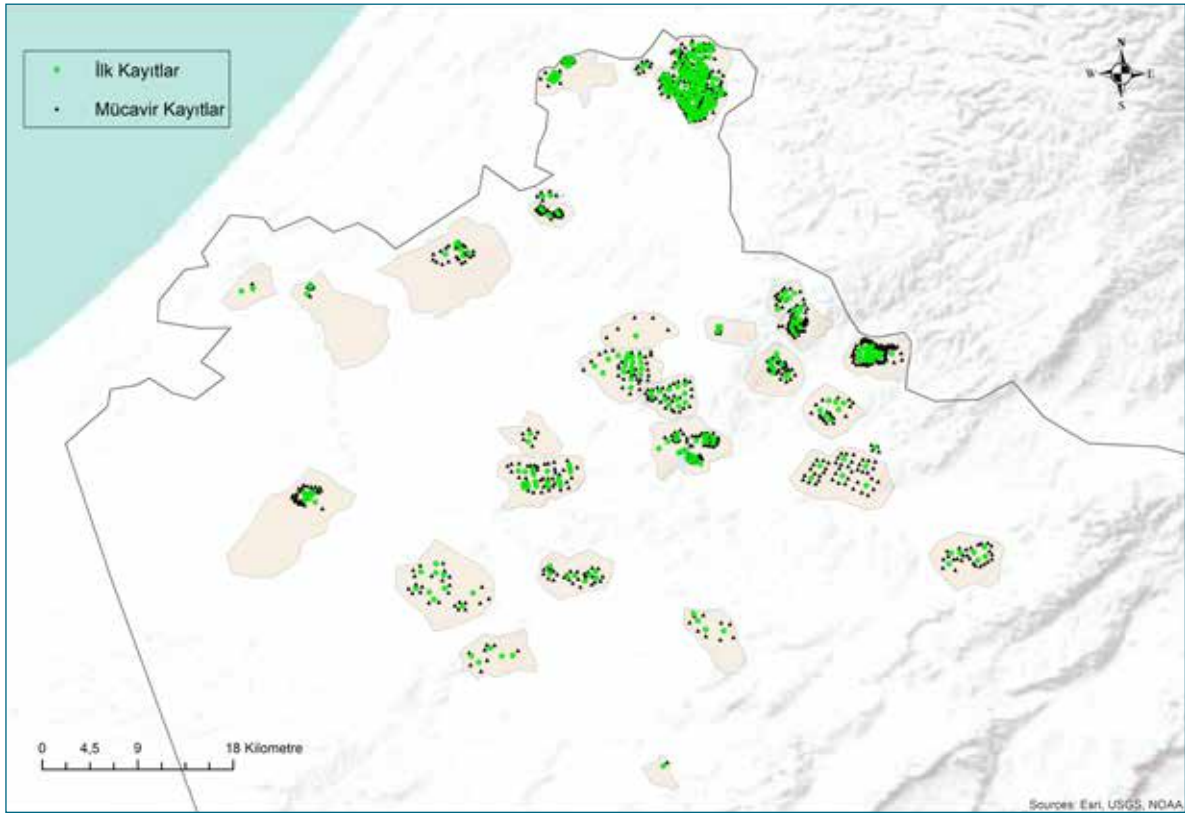
Bunun yanında tüm kaza genelinde yerleşimlerin olduğu bölgelerdeki arsa, bahçe, hane ve dükkan gibi mülk çeşitlerinin özel mülk kategorisine alındığı tespit edildi. Bedevi aşiretlerin yaşadıkları ve tarım yaptıkları alanlar tespit edilerek mülkiyet dağılımları haritalar üzerinde gösterildi. Malik olarak tespit edilen şahısların dini aidiyetleri, cinsiyetleri, mensup oldukları kabileler yahut memleketleri analiz edildi. Satış yoluyla el değiştiren mülkler incelendi. Bu konuda detay vermek gerekirse şunlar söylenebilir. Birüssebi kazası genelindeki toplam mülkiyet işlem sayısı (tescil, alım-satım, miras vb.) 1342 adet iken bunların 393'ü satış işlemidir. Satın alınan bu mülklerin 3 tanesi yabancılar tarafından diğerlerinin tümü yerli Osmanlı vatandaşları tarafından alınmıştır. Bu türden pek çok detaya ulaşıldı.

Projenin ulaştığı en önemli bulgulardan biri de miri arazi mutasarrıflarının mülkiyet haklarının miriden özel mülke doğru evrildiğidir. Tanzimat'ın ilk yıllarından başlayarak çıkarılan mevzuat ve kanunlar dikkatle incelendiğinde ve sahadaki uygulamalar araştırıldığında bu sonuca ulaşıldı.

HUKUKİ SONUÇLAR

Ulusal ve uluslararası açıdan değerlendirdiğimizde projenin bilim dünyasına, insanlığa katkısı nedir?

Projenin özel mülkiyet konusunda ulaştığı bulgu ve sonuçlar hem bilim dünyası ve hem de sosyal çevreler açısından oldukça önemlidir. Daha önce mülkiyet araştırmalarında kullanılmamış olan kaynakların bu projede kullanılmış olması bilimsel anlamda oldukça özgün sonuçlara ulaşılmasını sağladı. Aynı zamanda Birüssebi'deki mülkiyetleri üzerindeki haklarını aramaya bugün dahi devam eden mülksüzleştirilmiş Filistinlilerin kullanabileceği hukuki sonuçlara ulaşıldı. Pek çok dava ile mülkiyet haklarını aramaya devam eden bu kişiler, İsrail'in Osmanlı hukukunu manipülatif bir şekilde yorumlaması sonucu mülklerinden olmuştu. Proje bulguları bu manipülatif yorumlamayı açığa çıkaracak sonuçları da ihtiva etmektedir.

Birüssebi kazasına ait tapu kayıtlarının haritaya aktarımı

TASARIMIN GÜCÜ: FİLİSTİN DİRENİŞİ

İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarına karşı dünya genelinde gerçekleştirilen protesto ve boykot kampanyalarındaki görsel unsurların önemi, "Tasarımın Gücü: Filistin Direnişi" etkinliğinde ele alındı.

Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümümüzün düzenlediği "Tasarımın Gücü: Filistin Direnişi" başlıklı panel Ayasofya Yerleşkemizde gerçekleştirildi. Tasarımı sadece pazarlamaya dönük ticari bir çalışma olarak görmeyip, insanları uyarıcı bir misyon da yüklenebileceği ve tasarımcının da bu bilinçte olması gerektiğinden hareketle düzenlenen programda, konu güncel ve çok yerinde bir örneklik olarak Filistin Direnişi üzerinden ele alındı. Grafik Tasarımı Bölüm Başkanı Dr. Amine Refika, Anadolu Ajansı'nın Filistinli tasarımcısı Omar Zaghoul ve medya sektöründen tasarımcıların konuşmacı olduğu programda ilk olarak AA'dan Omar Zaghoul konuştu. "Afişler sanat eserinden insanları bilgilendiren, onlara yön veren tasarımlara dönüştü." diyen Zaghoul, afişlerin sokaktaki insana en yakın sanat olduğunu, dolayısıyla insanların ideolojilerini ve estetik algılarını şekillendiren bir güce sahip olduğunu belirtti. Mücadele afişlerinin aynı zamanda bağımsız bir medya ve seferberlik aracı olduğunu ifade eden Omar Zaghoul, "Ben küçükken, Filistin'de sokaklardaki afişlerden öğrendik olup biteni." dedi.

Dijital Aktivism

Grafik Tasarımı Bölüm Başkanı Dr. Amine Refika da Omar Zaghoul'un tarihi sürecini özetlediği Filistin direnişi konulu tasarımların günümüzdeki durumunu "Dijital Aktivism" kavramı çerçevesinde ele alarak konuyla ilgili örnekler verdi. Öğrencilere hitaben "Geleceğin tasarımcıları olarak gücünüzün farkında olun." diye konuşan Dr. Amine Refika, tasarımın toplumsal bilinç boyutunun ve uyarıcı misyonunun altını çizerek dünyada son dönemlerde Filistin konusunda ortaya çıkan dijital aktivist hareketler hakkında bilgiler verdi.

Düşüncelere Tercüman

İllüstrasyon sanatçısı Cemile Ağaç Yıldırım da illüstrasyonun karikatür ve resimden farkını anlatarak başladığı konuşmasında “Bazen bir illüstratif çalışma sayfalarca hikâyesi yazılabilecek bir mesaj taşır. Sözle ifade edemeyeceğimiz duygu ve düşüncelere tercüman olur.” diyerek Filistin konusunda yaptığı illüstrasyon çalışmalarından örnekler gösterdi; bu çalışmaların arka planı, aşamaları hakkında bilgiler verdi. Programın ikinci bölümünde ise her biri Üniversitemiz Grafik Tasarımı bölümü mezunu olan, şu anda ise profesyonel tasarımcılar olarak çalışan Tarık Akın, Cihat Kiyat, Yaşar Azmanoğlu ve Elifnur Şener “Evet, Boykot!” başlığıyla son dönemde İsrail’e destek olan firma ve markalara karşı başlatılan ve gittikçe yaygınlaşan boykotlarda özellikle sosyal medya platformlarında yer alan tasarımların rolü hakkında bilgiler vererek kendi tasarımlarından örnekler sundular.

ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NDAN ÇIKACAK KARAR SOYKIRIMI DURDURABİLİR

İslam Hukuku Araştırma Merkezi (İHAM) Koordinatörü ve Uluslararası Hukuk Uzmanı Anas Zeineddin, uluslararası hukuk açısından Filistin meselesini değerlendirdi.

Gazze'deki insani kriz; gıda, su, yakıt ve elektrik kıtlığıyla birlikte korkunç boyutlara ulaşırken, ölü sayısı her geçen gün artıyor. Bu vahim durumun ortasında, binlerce çocuk hayatını kaybetti, on binlerce kişi kayboldu. İsrail'in kapsamlı saldırısı tüm Gazze halkını etkiliyor. Yalnızca ilk haftada 6.000'den fazla bomba atıldı; ki bu sayı, ABD'nin Afganistan'da bir yıl boyunca kullandığı sayıya yaklaşıyor. İsrail Başbakanı Netanyahu'nun "Bu sadece başlangıç" açıklaması, Filistinliler için reva görülen "son"a ilişkin kaygıları daha da artırıyor. İslam Hukuku Araştırma Merkezi Koordinatörümüz ve Uluslararası Hukuk Uzmanı Anas Zeineddin, İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarını uluslararası hukuk özelinde değerlendirdi. Uluslararası hukukta Filistin'in yerine dair bilgi veren Zeineddin, "İsrail'in Gazze halkına yönelik uyguladığı muamelenin direkt Roma Statüsü'nün 6'ncı maddesinde ve Soykırım Sözleşmesi'nin 2'nci maddesinde geçen soykırım tanımına uygun olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim İsrail'in bu eylemlerinden ve İsrail Bakan-

larının yaptıkları açıklamalar direkt Gazze halkını yok etmek amacı içinde olduklarını net bir şekilde gösteriyor. Her soykırım başında olduğu gibi karşı tarafı şeytanlaştırma, karşı tarafı insanlıktan çıkarma çabası oluyor. Bunu Ruanda Soykırımı'nda da gördük. Orada karşı taraf hakkında 'karıncalar' ve 'hayvanlar' dendi. Yine Gazze olaylarının başında İsrail Savunma Bakanı yaptığı açıklamada 'Gazze halkının insansı hayvanlar' olduğunu öne sürdü. Sonrasında başka bir Bakan, Gazze halkına karşı nükleer silah kullanılmasını önerdi. Bu açıklamalardan yola çıkarak Gazze halkına karşı İsrail'in Gazze halkını yok etmek gibi amacı olduğunu rahat bir dille söyleyebiliriz." dedi.

Her Koşulda Saygı Duyulmalı

Zeineddin, 1949 Cenevre Sözleşmelerine işaret ederek, tüm tarafların bu sözleşmelere her koşulda "saygı duyması ve saygı gösterilmesini sağlaması" gerektiğini ifade etti. Ayrıca Soykırım Sözleşme-

si'nin, her üye devlete, bu çirkin suçun işlenmesine yönelik teşebbüsleri bile, tam olarak ortaya çıkmasını beklemeden önleme ve cezalandırma konusunda yasal bir yükümlülük getirdiğini belirtti. Zeineddin bir eylem planı önerirken, Türkiye de dahil olmak üzere Soykırım Sözleşmesi'ne taraf olanların, 9. madde kapsamında Uluslararası Adalet Divanı'na acilen şikâyetle bulunabileceklerini söyledi. Bunun, potansiyel olarak mahkemenin savaşı durdurma veya sivilleri korumak ve soykırımı önlemek için belirli eylemler talep etme gibi geçici tedbirler alınmasına yol açabileceğini kaydetti. Zeineddin, yasal yolların ötesinde, nefret söylemiyle ve Filistinlilerin şeytanlaştırılmasıyla, antisemitizme uygulanan aynı güçle mücadele edilmesinin küresel bir ihtiyaç olduğunu vurguladı. Filistinlilerin içinde bulunduğu kötü durumu bir bütün olarak ele alırken, uluslararası hukuka ve insan haklarına dayanan yeni bir uluslararası yaklaşım çağrısında bulundu.

Başvuru Yapan Tek Bir Devlet Yok

Uluslararası Adalet Divanı'nın savaşı durdurabileceğini belirten Zeineddin, "UCM kişileri yargılayan bir mahkemedir. Ama Uluslararası Adalet Divanı nezdinde orada devletler arasındaki ihtilaflara yönelik bir yargılama söz konusu olabilir. Soykırım meselesine gelecek olursak 1948 tarihli 'soykırım suçunu önleme ve cezalandırma' hakkında sözleşme var. Bu sözleşmesinin 9'uncu maddesi gereğince aslında bu sözleşmeye taraf olan herhangi bir devlet, başka bir devlette yaşanan soykırımla alakalı olarak şikâyetle bulunabilir. Bu şikâyet doğrultusunda Uluslararası Adalet Divanı, Gazze'deki savaşı durdurma kararı alabilir. Ve sivillerin korunmasına ya da soykırım suçunun önlenmesiyle alakalı olarak farklı tedbir içeren karar da alabilir. Ukrayna Savaşı olduğunda orada 43 devlet Uluslararası Adalet Divanı'na başvurdu. Filistin ve Gazze'deki olaylarla alakalı olarak şu ana kadar başvuru yapan tek bir devlet yok. Tabii bu anlamda Cumhurbaşkanımızın son zamanlardaki açıklamalarına baktığımızda Türkiye'nin Uluslararası Adalet Divanı nezdinde bir şikâyetle bulunma ihtimalini görebiliriz" şeklinde konuştu.

Filistinlilerin Kendi Geleceğini Tayin Etme Hakkı Var

Filistinlilerin İsrail'e verdiği karşılığın Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndan çıktığını anlatan Zei-

neddin, "Filistin'de yıllardır devam eden yasa dışı bir işgal söz konusu. Bu yasa dışı işgalden dolayı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun aldığı bir sürü karar uyarınca Filistinlilere açık bir dille 'kendi geleceğini tayin etme' hakkı tanındı. Kendi geleceğini tayin etme hakkının tek kullanım yolu aslında direniş. Bu direniş silahlı veya silahsız olabilir. Silahlı direniş dahil bu hakkın kullanılabilmesini dair yine Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kararı var. Bu nedenle 7 Ekim'de yaşanan olay aslında Filistinlilerin kendilerine verilmiş olan kendi geleceğini tayin etme hakkının bir kullanma yolu ve bir meşru savunma olduğunu, meşru savunmanın kolektif kullanımı olduğunu düşünüyoruz" ifadelerini kullandı.

İHAM'dan İslâm Hukuku Literatürüne Önemli Katkılar

İslam Hukuku Uygulama ve Araştırmaları Merkezi (İHAM), teorik çalışmaların yanında İslam hukukuyla alakalı güncel meseleleri hukuki perspektifle ele alan bir araştırma merkezi olarak dikkat çekiyor.

Merkez, 2018 yılından beri çalışmalarını hız kesmeden sürdürüyor..

İHAM;

İslam Hukuku'nun güncel durumuna ve gelişmelerine ilişkin araştırmalar yapmayı ve bu araştırmaları periyodik aralıklarla yayınlayarak İslam Hukuku literatürüne katkıda bulunuyor.

İslam Hukuku'nu esas alan tahkim kuruluşlarının oluşumuna sunuyor.

Türkiye'nin İslam Hukuku alanında ihtiyaç duyduğu hukuki perspektife sahip, donanımlı uzman ve akademisyenlerin yetişmesine zemin oluşturuyor.

Öğrencilere İslam Hukuku alanında yürütülen akademik faaliyetlere katılım imkânı sunuyor.

İslami finans kuruluşlarının hukuki ihtiyaçlarına cevap vermeyi hedefliyor.

Dr. Öğr. Üyesi
Fatıma Tuba Yaylacı

FİLİSTİN'DE ÇOCUK OLMAK...

Gökyüzünden, denizden, karadan attığı bombalarla İsrail, çocukları vurmaya devam ediyor. Tırmanan gerilim altında hedef alınan çocuklar, yaşam mücadelesi veriyor.

Ölüm, açlık, yokluk...Oyunlar, zorlu hayatın izleriyle dolu...Gazze halkının karşı karşıya kaldığı durum, korkunç insani krizi gözler önüne seriyor. Tırmanan gerilimin altında çocuklar, temel haklarına erişimden mahrum bırakılıyor. Çocuklar, "Yarın var mı?" diye soruyor. "Belki biz hiç büyümeyeceğiz ama bugün umudumuzu asla yitirmeyeceğiz" diyorlar. İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Psikoloji Bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Fatıma Tuba Yaylacı ile Filistin'deki çocuklar üzerine konuştuk.

Bugün işgal altındaki Filistin topraklarında, yaşananların çocuklar üzerinde bırakabileceği en ağır sonuçları görmekteyiz. Dünden bugüne yaşananlar hakkında görüşlerinizi alabilir miyiz?

Son dönemde şahit olduğumuz soykırım süreci 7 Ekim 2023 ile başladı, fakat Filistin'de çocukların yaşadıkları aslında yeni değil. İsrail devletinin Gazze'de yapmakta olduğu soykırımı yeni konuşuyor olsak da Filistin topraklarında çocuğa yönelik şiddet ve kıyım çok daha eski ve derin bir mevzu. İsrail devleti Filistin'de çocukları 75 yıldır sistematik olarak hedef aldı ve öldürdü. Ayrıca, İsrail tarafından yüzlerce çocuk sebepsiz yere tutuklanmakta ve hapishanelerde tutulmakta. İsraili insan hakları kuruluşu B'tselem'e göre, Eylül 2023'ün sonunda İsrail Cezaevi Servisi (IPS), 146 Filistinli çocuğu, kendi tanımıyla "güvenlik" gerekçesiyle gözaltında veya hapishanede tutuyordu. O dönemde IPS, İsrail'de yasadışı olarak bulunan 34 Filistinli çocuğu da alıkoyuyordu. Bu çocuklar aslında bir başka ifade ile esir edilmişlerdir. Çocukların İsrail cezaevlerinde ve tutuklanma süreçlerinde şiddet gördükleri, istismar edildikleri, işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını biliyoruz. Amnesty International, Human Rights Watch gibi pek çok insan hakları örgütünün bu konuda raporları mevcut. Bugün Gazze'de soykırımdan söz etsek de Batı Şeria'da sivillere ve çocuklara karşı

şiddet ve saldırılar da devam ediyor. Batı Şeria'da çocuklar genellikle gece yarısı kaçırılıyor, ebeveynlerinin veya vasilerinin yokluğunda sorguya tabi tutuluyor ve duruşma öncesi uzun süreler bekletilerek gözaltında çürüyorlar.

Sizce çocuklar neden hedef alınıyor?

İsrail'in çocukları hedef almasının çeşitli sebepleri tartışılabilir. Daha önce belirttiğim gibi bu bir tesadüf değil ve oldukça sistematik. Filistin'de çocuklara yönelik sistematik şiddet ve tutuklamalara dair insan hakları çalışmaları yürüten ve pek çok kez tutuklanan Fadi Kuran, İsrail'in çocukları hedef alırken iki şeyi amaçladığını söylüyor (14 Aralık 2023, Time dergisi). Birincisi, yetişmekte olan nesiller üzerinde sistematik baskı ile hakimiyet kurma niyeti. İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Af Örgütü'ne göre İsrail apartheid sistemini sürdürmek için bu enstrümanları kullanıyor. İkinci hedef ise bu çocuklara insan psikolojisinde derin etki bırakan öğrenilmiş çaresizliği aşlamak, böylece çocuğun eylemlilik duygusunu boğmak. Tutuklanmış çocuklar okula devam edemedikleri için yıl kaybederler, iyileşmemiş travmalarla hayata devam etmek zorunda kalırlar. Ayrıca, bütün bunlara şahit olan akranları üzerinde de benzer etkiler hedeflenmiştir.

EN BÜYÜK FELAKET...

Bugün işgal altındaki Filistin topraklarında, savaşın çocuklar üzerinde bırakabileceği en ağır sonuçlara tanık oluyoruz. Filistin'deki mevcut durumu çocuklar açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Filistin'de yaşanmakta olan ve bizlerin de dijital mecralar aracılığı ile her anı ile şahit olduğumuz olaylar, bir çocuğun başına gelebilecek en büyük felaketlerle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Birleşmiş Milletler çocuk örgütü UNICEF Direktörü Catherine Russell'in ifadesi ile Gazze Şeridi "dünyada çocuk olmak için en

tehlikeli yer" olduğunu söyleyebiliriz. 7 Ekim 2023'ten bu yana 9,000'den fazla çocuğun İsrail devleti tarafından kasten öldürüldüğü bir gerçeklikte yaşıyoruz. Resmî rakamların çok iyimser olduğunu söyleyebiliriz. Çok sayıda çocuk bombalamalarla yıkılan binaların altında kaldı, cesetlerine ulaşamadı.

ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI TRAVMA...

Binlerce çocuğun yaralı, sakat, anne babasız ve evsiz kaldığı bir durumla karşı karşıyayız. Çok sayıda çocuğa amputasyon yapıldı, kolunu, bacağını, bir organını kaybetmiş binlerce çocuk var ki hastanelerde aktif görevde olan doktorların söylediklerine göre amputasyonlar gerekli steril şartlar ve tıbbi malzeme olmadan yapıldığı için sıklıkla anestezi gerçekleştirildi. Hem fiziksel hem psikolojik açıdan çocukların bu süreçte yaşamakta oldukları travma, bugüne kadar bildiğimiz kavramlar ve olgularla tarif edilebilir gibi değil.

KİMSELERİ KALMADI...

Burada çok önemli bir nokta da şu: Çok büyük ölçekte ve durmaksızın devam eden şiddet ve saldırılar sonucu, binlerce çocuk anne babasız kaldı. Daha da kötüsü, sıklıkla tek bir saldırıda geniş aileler tamamen yok edilip nüfusları silindiği için çok sayıda çocuğun kendilerine refakat edebilecek, hiçbir aile veya akrabasının olmadığı, hastanelerde refakatsiz kaldıkları bir durum söz konusu. Bu arada hastaneler de aslında teknik olarak "hastane" olarak adlandırabileceğimiz yapılar olmaktan çıktı. Yataksız, koridorlarında bile insanların tedavi beklediği, pek çoğunun sığındığı tekinsiz ve trajik mekânlara dönüştüler.

AİLELER EN GÜVENİLİR SİĞİNAKTIR

Çocukların en öncelikli ihtiyacı nedir?

Kısacası Filistin'de çocuk olmak şu anda bir ölüm kalım meselesidir. Çocukların en öncelikli ve birincil ihtiyacı güvenli bir alandır. Bu ihtiyaç acilen karşılanmalıdır. Dünya çapında pek çok uluslararası örgüt tarafından bu çağrı yapılmakta. Fakat maalesef henüz ateşkes umudu görünmüyor. Öte yandan çocukların durumunu yetişkinlerden bağımsız görmek de imkânsız. Çocukların güvende olmasının sağlanması aynı zamanda ailelerin, yani genç-yaşlı, kadın-erkek tüm sivililerin güvende olmasını gerektiriyor.

ÇARESİZLİĞİN BOYUTLARI

Çocuklar bu yaşadıklarından nasıl etkileniyor?

Anne babalarının, kardeşlerinin cenazelerinin başında feryat eden, cesetler arasında gezinen çocuklar görü-

yoruz. Bu derin travmaların çocuklarda iz bırakmaması imkânsız olduğu gibi, bu yaşananlardan sonra normal bir hayata dönebilmeleri ve sağlıklı gelişimleri de büyük risk altında. Gazze'den bir baba, Yusuf Hamaş'ı geçtiğimiz günlerde This American Life adlı podcast programında dinledim. Normalde bir şeyden korktuklarında korunma için kendisine koşan çocuklarının artık kendisinin onları koruyamayacağını anladığını ve bunu bilmenin bir baba için 'korkunç' bir şey olduğunu söylüyor. Anne babalar özellikle küçük çocuklar için koşulsuz güven kaynağıdır. Korku ve endişe durumunda regüle olabilmek için sığınaktır. Fakat sığınacak bir yerin olmadığını bilmek hem ebeveynler hem çocuklar için tam bir felaket. Bu babanın söyledikleri ebeveynlerin yaşadığı şiddetin, travmanın ve çaresizliğin boyutlarını bana bir kez daha düşündürdü.

Bölgedeki çocuk haklarını koruyan kuruluşlarla iletişim kurdunuz mu?

Bölgede çocuklarla çalışan insanî yardım ve çocuk hakları konusunda çalışmalar yapan öncü kişilerle iletişim kurmaya çalıştım. Malum, bölgeye fiziksel olarak el uzatamıyoruz fakat dijital mecralar üzerinden ruh sağlığına yönelik uygulamalar, destek programları günümüzde oldukça yaygın. Özellikle mülteciler için bu seçenekler söz konusu olmuştur. Neler yapabileceğimizi istişare ettim. Ne yazık ki, sahadaki durumu bilen ve sahada ekipleri olan isimlerden öğrendiğim acı gerçek Gazze'de şu anda çocukların durumunun bir ölüm kalım mücadelesinin ötesine geçmesinin çok zor olduğu idi. Travmaya yönelik uygulamalarda birincil koşul kişinin güvenli bir alana alınmasıdır. Güven şartı sağlanmadan, hele ki mevcut giderek artan ve acımasızlaşan şiddet durumunda, psikososyal destek seçenekleri şimdilik çok anlamlı değil.

LİTERATÜRE GEÇECEK

Gazzeliler yaşadıkları tüm zorluklara rağmen dünyaya büyük bir dayanışma örneği de gösteriyor.

Gazzelilerin kendi toplulukları içinde birbirlerine ve hatta çocuklara destek vermek için buldukları yolları hayranlıkla izliyorum. Bu sabah çadırlar arasında çocukları halka halka toplayıp şarkılar söyleyen, masal anlatan, kitap okuyan, enstrüman çalan harika insanların görüntülerini izledim. Belli ki en zor şartlarda bile çocukların hayatına dokunabilen, iyileşme ve hayata tutunma konusunda üstün bir dayanıklılık gösterebilen bir topluluktan bahsediyoruz ve harika ekip liderleri var. Gazzelilerin yaşadıkları acılar kadar rezilyanslarının (dayanıklılıklarının) da psikoloji literatürüne geçeceğini biliyorum.

SAVAŞIN GÖLGESİNDE EN ZOR 45 GÜN

Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği akademisyenlerimizden Dr. Öğr. Üyesi Şaban Sahmoud, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının başlamasından 45 gün sonra ailesine kavuştu.

Elektrik ve internet kesik, telefonlar çalışmıyor. Saldırıları her gün daha da şiddetleniyor. Saatlerce, günlerce hatta haftalarca ailenizden haber alamıyorsunuz. Şimdi neredeler? Güvendeler mi? Bir şeye ihtiyaçları var mı? Korkuyorlar mı? Arkadaşlarınıza, komşularınıza hatta bölgede yaşayan herhangi birine ulaşmak için var gücünüzle çabalıyorsunuz...En kahredicisi ise hayatını kaybedenlerin arasında tanıdıklarınızın olup olmadığını araştırmak zorunda kalıyorsunuz. 7 Ekim sonrasında İsrail'in saldırıları nedeniyle Gazze'de yaşayan ailesinin hayatından endişe duymaya başlayan Bilgisayar Mühendisliği programı akademisyenlerimizden Dr. Öğr. Üyesi Şaban Sahmoud, eşini ve çocuklarını İstanbul'a getirebilmek için harekete geçti. Türkiye'nin girişimleriyle Dr. Sahmoud'un 9 yaşındaki kızı Minna, 12 yaşındaki kızı Maria ve 13 yaşındaki oğlu Ahmed ile eşi Abir, İsrail'in saldırılarının 45.

gününde Gazze'nin güneyindeki Refah Sınır Kapısı'ndan çıkarak Mısır'a ulaştı. Hemen hemen 13 saat süren yolculuğun ardından İstanbul'a getirilen ailesine kavuşan Dr. Sahmoud, duygularını paylaştı.

AÇLIK VE YİYECEK EKSİKLİĞİ

Bugün çocukluğunuzun geçtiği yerlerin yıkıldığını görüp, sevdiğinizin yaşadıkları güçlüklerle uzaktan tanık olmak zorunda kaldınız. Filistin'de yaşanan olayları nasıl değerlendiriyorsunuz? Aileniz bu süreçte neler yaşadı?

Aslında Filistin ve Gazze Şeridi şu anda dünyanın modern tarihte tanık olmadığı bir katliamı yaşıyor. Çocukların ve kadınların öldürüldüğü, medyanın bunca haberine rağmen dünyada kimsenin harekete geçmediği 21. yüzyılda böyle anları yaşayacağımı hayal etmezdim. Ailem, Gazze'dey-

ken sürekli bir kaygı halindeydim. Her bombalama operasyonunda, özellikle tüm iletişim ve internet kesildikten sonra ailemin ve arkadaşlarımın hâlâ iyi olduğundan emin olmak için şehitlerin isimlerini veya hedeflenen yeri araştırıyordum. Şu anda bile ailem geldikten sonra arkadaşlarımın ve akrabalarımın çoğu hâlâ orada ve işler her geçen gün daha da kötüye gidiyor. Umarım bu savaş bir an önce biter. Oradaki insanların karşı karşıya olduğu en büyük sorun açlık ve yiyecek eksikliğidir. Çünkü getirilmesine izin verilenler, halkın ihtiyaçlarına göre çok küçük.

Ailenizin zor durumda olduğu haberini ilk aldığınızda neler hissettiniz? 45 gün nasıl geçti?

Tabii tarif edilemez bir durumdaydım. Kalabalık ve çok küçük bir yerleşim bölgesine her gün binin üzerinde hava saldırısı gerçekleştiğini tahmin edebilirsiniz. Bir hafta süren savaşın ardından tedavi ve yiyecek tükenmeye başladı ve bir hafta sonra iletişim ve internet kesildi, su temini de çok zorlaştı. Orada hiçbir yaşam formu kalmamıştı. Her insan gibi sadece ailemi değil bütün Filistin halkı için üzüldüm ve hepsini kurtarmak istedim. Ancak bu süre zarfında öğrencilerimi etkilemesin diye üniversitede hiçbir dersi kaçırmadım. Burada ayrıca Mühendislik Fakültesi'ndeki tüm meslektaşlarıma, Bölüm Başkanına ve Yüksekokul'a destekleri ve ailemle ilgili sürekli soruları için teşekkür etmek istiyorum. Öğrencilerime de teşekkür etmek istiyorum çünkü çoğu ders öncesi ve sonrasında Gazze'deki ailem ve akrabalarım hakkında sorular soruyordu. Türkiye, bizim için çok önemli bir ülke. Bir İslam ülkesi olup birçok ırk ve din barış içinde yaşamaktadır.

KESKİN ANLAŞMAZLIKLAR...

Ailenizin Türkiye'ye getirilme sürecini anlatır mısınız?

Savaşın ilk gününden itibaren oradaki herkesin tehlikede olduğu anlaşıldı ve onların Gazze'den çıkarılmasını sağlamak için Kudüs ve Mısır'daki Türk elçilikleriyle temasa geçtim. Türkiye ile İsrail arasında yaşanan keskin anlaşmazlıklar nedeniyle Türklerin ve yakınlarının Gazze'den tahliyesi kasıtlı olarak ertelendi. Bu bağlamda ailemin Gazze'den tahliyesi için gösterdikleri çabalardan dolayı Kudüs'teki Türk Konsolosluluğu'na ve Mısır'daki Türkiye Büyükelçiliği'ne en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Onlara ihtiyaç duydukları her şeyi sağladılar ve onlara nezaketle davrandılar.

Filistin'i bir cümleyle anlatmak isteseniz ne söylersiniz?

Katliamlar ne olursa olsun Filistin özgür, Müslüman ve başı dik kalacaktır.

Çığlıklar Karşısında Dünya Sessiz

"Yemek zor bulunuyordu, ekmek için sabahdan öğlene kadar bekliyorduk"

Dr. Sahmoud'un 9 yaşındaki kızı Minna da Gazze'de kaldığı sürede yaşadıklarını anlattı. 45 günün çok zor olduğunu söyleyen Minna, "Yemek zor bulunuyordu, ekmek için sabahdan öğlene kadar bekliyorduk, çok sıra oluyordu. Yaralanan insanlar için hastanede ilaç yok, ilaç bulmaları çok zor oluyor, bazen iyileştiremiyorlar." dedi. Minna, "Teyzemin evine bomba attılar, ailenin hepsi öldü. 6 aylık bir kız bebek vardı o da öldü, bir kişi bile kalmadı. O gün çok zordu, o gece bomba attılar, gece uyandık çok zordu. O gece en kötü geceydi." diye konuştu. İsrail saldırılarının 45. gününde Gazze'den İstanbul'a gelen 12 yaşındaki Maria Sahmoud, en çok korktuğu anı "Bir gece vardı. O gece attıkları bombalar ilk önce flüt gibi ses çıkarıyordu. O gece bir saniye bile durmadılar, o gece çok kötüydü." şeklinde anlattı. Maria, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a ve kendilerini Filistin'den Türkiye'ye getiren tüm yetkililere teşekkür etti.

ASRIN DAYANIŞMASINDA GÖNÜLLÜ KAHRAMANLAR UNUTULMADI

Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü Müdürü Dr. Nihal Fırat Özdemir yürütücülüğünde hazırlanan TÜBİTAK 4007 Bilim Şenliği projesinin çeşitli aşamalarına katkı sunan gönüllüler unutulmadı. Enstitümüz, 17 Ekim 2023 Salı günü Ayasofya Yerleşkemizde sertifika takdim ve teşekkür programı düzenledi.

Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Nihal Fırat Özdemir'in yürütücülüğünde TÜBİTAK tarafından 4007 çerçevesinde desteklenen, "Bilim Tarihi Atölyeleri" başlığı altında bu yıl çok sayıda çalışmaya imza attı. Ülkeyi derinden etkileyen 6 Şubat 2023 depreminin yaralarının hızla sarılmasına destek olma amacıyla

Enstitümüz, proje kapsamında düzenlediği bir dizi etkinlikle pek çok çocuğun kalbine dokundu. Bir süreliğine de olsa okul sıralarından uzakta kalan öğrencileri bilimin sıcaklığıyla tanıştırmak geleceklerine yön verecek bilgi ve tecrübeye sahip olmaları sağlandı.

Neler Yapıldı?

Bu etkinlikler arasında Gaziantep'in İslahiye ilçesinde 10, 11, 12 Mayıs 2023 tarihlerinde Bilim Şenliği projesi de vardı. Proje dahilinde bölgede 14 farklı atölye, 1 konferans, 1 söyleşi etkinliği beğeni toplamıştı. Projemize Kâğıthane Belediyesi, Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İslahiye Kaymakamlığı, İslahiye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İslahiye Belediyesi ve TÜRGEV'in katkıda bulunması, projenin geniş bir kesime fayda sunmasını sağladı.

Törene Yoğun İlgi

Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü projesinin çeşitli aşamalarına katkı sunan gönüllüler için sertifika takdim ve teşekkür töreni düzenledi. Gaziantep şehrindeki projemizde görev alan gönüllülerimiz, duydukları memnuniyeti dile getirdiler.

Birlikte Başaracağız!

Dr. Öğr. Üyesi Nihal Özdemir, açılıшта yaptığı konuşmada Prof.

Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü olarak çalışmalarını sürdüreceklarini dile getirdi. Üniversitemiz Bilim Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Kaçar da proje hakkında kısa bir konuşma yaptı. Daha sonra TÜRGEV Yönetim Kurulu Başkanı Fatmanur Altun, deprem bölgesinde yapılan faaliyetlerin önemini vurgulayan bir konuşma yaptı. Son konuşmayı ise Kâğıthane Belediye Başkanı Mevlüt Öztekin, Enstitü ve Belediye beraberliğinin önemine vurgu yaparak tamamladı. Program, daha sonra proje süresince kayda alınan görsellerin ekrana yansıtılması ve projede görev alan katılımcıların deneyim paylaşımları ile tamamlandı. Program sonunda katkıları için Kâğıthane Belediye Başkanı Mevlüt Öztekin ve TÜRGEV Yönetim Kurulu Başkanı Fatmanur Altun'a Enstitümüzce teşekkür hediyeleri sunuldu. Program vesilesiyle 6 Şubat depremlerinin yeniden gündeme getirilmesi ve bölge ihtiyaçları konusunda farkındalık oluşturulması amaçlandı.

Arzu ULAŞ

Kütüphane ve
Dokümantasyon Daire
Başkanlığı

OSMANLI BELGELERİ IŞIĞINDA AYASOFYA KÜLLİYESİ'NİN YER ALTI YAPILARI

İstanbul'un Fatih Sultan Mehmed Han tarafından fethedilmesinin akabinde zaferin en önemli nişanesi olan Ayasofya camiye tahvil edilmiştir. Hükümranlığa gelen diğer Osmanlı sultanları da Ayasofya Camii'ne büyük özen göstermiş, bakım-onarım faaliyetlerini sürekli hale getirmiş ve ayakta tutabilmek için her türlü ihtimamı vermişlerdir. Bununla birlikte tek bir yapı olan Ayasofya, yapılan eklemeler ile külliye hüviyetine bürünmüş ve bulunduğu mahalleye ismi verilerek Osmanlı başkentinin canlı bir merkezi haline gelmiştir.

Ayasofya tarih boyunca ilgi odağı olmuş, yerli ve yabancı birçok araştırmacı ve seyyahın inceleme konusu olmuştur. Ayasofya'nın yer üstünde kalan yapısı ele alınırken, mabedin yer altındaki dünyası her nedense fazla incelenmemiştir. Osmanlı döneminin yazılı ve çizili kaynaklarında Ayasofya Külliyesi ve çevresinde bulunan yer altı yapıları hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Evliya Çelebi 17. yüzyılda yazdığı seyahatnamesinde Ayasofya Camii'nin sarnıç ve kuyusundan bahsetmektedir. Ayasofya Sarnıcı hakkında Evliya Çelebi "... İstanbul'da büyük depremler olduğundan bütün binaların temelini boş edip Onun üzerine bin bir yüksek sütunlar üzere kemerler ve toloz kubbeler inşa ettiler ki altı su sarnıcı olup rahmet suyu ile dopdolu olsun. Ayasofya'nın en alt katını sarnıç ettiler. Hâlâ Kırkçeş-

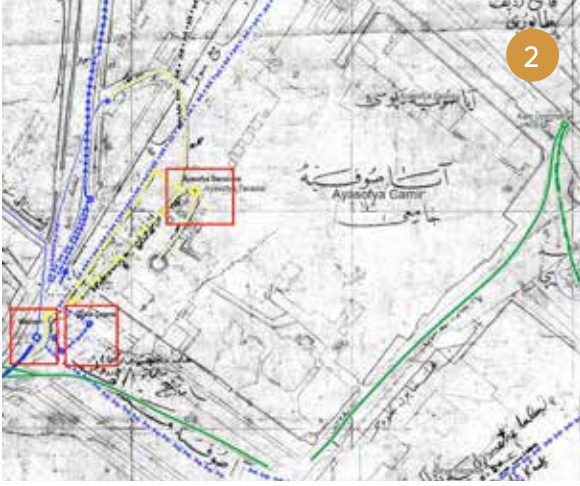
me suyu ile doludur. Bazı yerlerini tamir ve yaralanan yerlerini gözetmek için Ayasofya altında kayıklar vardır. Caminin tam ortasında bakır kapaklı bir su kuyusu vardır. Ondakovalar ile su çekip bazı kimseler su içerek susuzluklarını giderirler..." ifadelerini kullanmaktadır. Çelebi, Ayasofya Camii kuyusunun suyu hakkında ise "Bir âdem yürek oynamasına ve hafakân marazına mübtelâ olsa üç cumartesi Ayasofya içindeki kuyunun suyundan seher vakti aç karnına üç kere içse Allah'ın izniyle şifa bulur." şeklinde anlatmaktadır.

Ayasofya Hünkâr Mahfil-i Sarnıcı 4 Ekim 1871 tarihli evkaf defterine kaydedilmiştir. Belgede Ayasofya-i Kebîr Camii meyyit kapısında abdest musluklarına lüzumlu olan suyun Mahfil-i Hümâyûn su hazinesinden akıtılması kaydedilmiştir. 5 Nisan 1914 tarihli haritada Ayasofya Camii ve bahçesi çizilmiş olmasına rağmen söz konusu sarnıcın bulunduğu mahal ayırt edici biçimde gösterilmemiştir. (Resim 1)

Ayasofya Şekerci Kapısı Sarnıcı Mart 1847 tarihli arşiv belgesi ve Osmanlı vakıf su yolları haritasında tespit edilmiştir. Belge Ayasofya Camii Şekerci Kapısı'nda bulunan Sakalar Çeşmesi bitişiğindeki teraziden, Bâb-ı Hümâyûn hisarında bulunan su terazisine varıncaya kadar iki üstüne iki sıra çifte boru döşemesinin Su Nezareti Meclisi'nde görüşülüp kabul edildiğini bildirmektedir. Bununla birlikte İstanbul'da 1894 depremi sonrasında Mimar D'Aranco tarafından Ayasofya Camii hakkında hazırlanan raporda ise "Büyük kubbeyi ve girişin üstündeki su hazinesini sağlamlaştırmak için yapılacak iş, cephe duvarlarının ve direklerin çökmesinin nedenleri hakkında bilgi edinmektir", yazmaktadır. Söz konusu sarnıç ve su terazisinin bitişiğ olduğu konum Osmanlı vakıf su yolları haritasında gösterilmiştir. (Resim 2)

Ayasofya Evrak Mahzeni hakkında ulaşılan belge 14 Aralık 1909 tarihlidir. Belgede Ayasofya'da Evkaf Nezaretine ait olan evrak mahzeninin tamiratı gerçekleştirilene kadar mevcut evrakın Hazine-i Evrak binasında hıfzedilmesi için izin istenmektedir. Ayasofya evrak

mahzeninin planı ise 1914 tarihli bir haritada çizilmiştir. Haritada evrak ve defter mahzeni olmak üzere iki ayrı mekân bulunmaktadır (**Resim 1**).

Ayasofya Camii ve Külliyesi Su Yolları hakkında birçok belge bulunmaktadır. Bununla birlikte 1871 tarihli evkaf defterinde ise Ayasofya Camii, medrese, imaret ve hünkâr mahfili su yollarının genel bakım ve onarımının yapıldığı ifade edilmektedir. Külliye'nin su isale hattı Osmanlı vakıf su yolları haritasında çizilmiştir. Haritaya göre; Ayasofya makseminden Şekerçi Kapısı'ndaki su terazisine ve şadırvana su hattı sarı renkle gösterilmiştir (**Resim 2**). Ayasofya Camii'nin dış avlusundan geçen Kırkçeşme isale hattı ise mavi renk ile çizilmiştir.

Ayasofya Maksemi günümüzde Alemdar Caddesi'nde bulunan Tramvay yolunun altında kalmıştır. Kırkçeşme su isale hattından makseme akıtılan suyun, Alemdar Caddesi üzerinden Bâbü'li ile Topkapı Sarayı'na dağıtımının yapıldığı Osmanlı vakıf su yolları haritasında gösterilmiştir (**Resim 2**).

Ayasofya Çukur Çeşmesi hakkındaki belge, 1834 tarihlidir. Belgede, Şerife Hatice Hatun'un vakfettiği beş yüz kuruşun yıllık gelirinden; Büyük Ayasofya Câmii yanındaki Şeyhülislâm Ladikî Mehmed Efendi Medresesi'ne yakınındaki çukur çeşmeden her gün yeterli miktarda getirilerek medresedeki su küpüne konulması, saka ücretinin karşılanması yazılmıştır. Çukur çeşmenin konumu Osmanlı Vakıf su yolları haritasında gösterilmiştir (**Resim 2**). Günümüzde Ayasofya Meydanı'nın zemin kotunun altında bulunan çukur çeşmenin tonoz örtülü tavan kısmı görülebilmektedir. Osmanlı klasik dönemi çeşmelerinin genel özelliklerini taşıyan bu çukur çeşmenin orta cephesinde üçü sivri kemerli, sağ ve sol tarafta ise birer kaş kemerli olmak üzere beş göz çeşme bulunmaktadır.

Ayasofya Camii Yangın Havuzu hakkındaki belge 21 Ağustos 1850 tarihlidir. Belgeye göre, Hocapaşa civarında bulunan Salkımsöğüt ve Ayasofya-i Kebir'de bulunan yangın havuzlarının ve su yollarının tamir edilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Belgede bahsedilen yangın havuzu hakkında Ayasofya Camii ve çevresinde yapılan saha araştırmasında su depolama amacıyla inşa edildiği anlaşılan iki yapı tespit edilmiştir. Bu yapılardan ilki yangın havuzu tipolojisine uygun biçimde olan Ayasofya Medresesi avlusunda bulunan yapıdır. Diğeri ise Ayasofya Şekerçi kapısında olan sarnıçtır. Söz konusu yapılardan medrese avlusundaki muhtemel olan yapı hakkında Encümen Arşivi'ndeki resimlerine ulaşılmıştır. (**Resim 3**) Osmanlı döneminde inşa edilen yangın havuzundan günümüze kalıntısının intikal ettiği görülmüştür (**Resim 4**).

İstanbul silüetinin hafızası olan Ayasofya Külliyesi'nin görünen güzelliğinin yer altındaki evrensel ve özgün değerlere sahip yapıların da koruma ve restorasyon çalışmalarında birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Bu yapıların özenle korunması, ayrıca mabedin üst yapısının da ayakta kalmasını sağlayacağı unutulmamalıdır.

ARMUTLU'NUN BİR ZAMANKİ HALLERİ...

Her şehrin bir kimliği vardır. Kimliği yaşatan ise tarihi mirasımıza sahip çıkarak eserlerin geleceğe taşınmasıdır. Eski bir fotoğraf, bir film karesi, bize eski anıları hatırlatabilir. İşte bu noktada Güzel Sanatlar Fakültemiz ile Mimarlık ve Tasarım Fakültemizin öğrencileri yapmış olduğu suluboya çalışmalarıyla, gönüllerinden geçen Armutlu'yu sanatseverlerle paylaştı. Armutlu'nun eski görünümünü yeniden görmemizi sağlayan sergide, 23 öğrencinin 31 suluboya çalışması bulunuyor. Öğrencilerimiz, farklı şehirler için bu tür çalışmalar gerçekleştirmeyi planlıyor.

Kültürel Varlıkları Korumalıyız

Sergide resmedilen eserler için Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hasan Diker'in gençlik yıllarında çektiği fotoğraflardan ve

Armutlu'nun doğal ve kültürel değerlerini hatırlatmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla Güzel Sanatlar Fakültemiz ile Mimarlık ve Tasarım Fakültemiz, "Armutlu'nun Bir Zamanki Halleri" başlıklı sergi düzenledi.

1983 yılında Armutlu'da çekilen 'Ayşe ve Zehra' adlı Türk filminin sahnelerinden faydalandı. Yaklaşık 40 yıl önce var olan kültürel değerleri hatırlatmayı amaçlayan sergide yer alan eserler, üniversite öğrencileri tarafından yorumlandı. Diker, "Bu sergi Yalova, Armutlu'daki Mustafa Rıza Bey Kütüphanesi kurucusu olan Osman Birkan'ın hamiliğinde gerçekleştirildi. Üniversitemizin Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinden 23 tanesi bu sergiye iştirak ettiler. 31 eserle katıldılar. Nice ecdat yadigârlarından özgün Armutlu dokusuna sahip unsurun bu sergi üzerinden yad edilmesini, hatırlatılmasını amaçlıyoruz. Amacımız bu sergi vasıtasıyla Armutlu'da kalabilmiş kültür varlıklarının korunmasına vesile olmak. Bir farkındalık yaratmak ve onların yaşatılmasına küçük de olsa bir vesile olmak" ifadelerini kullandı.

PRENSİBİMİZ, DOKUNMADAN DOKUNMAK VE KORUMAKTIR

Tüm dünyanın ortak kültür varlıkları üzerine alanın uzman isimlerinin konuk edildiği “Kültürel Miras Buluşmaları” serisinin sekizincisinde Restorasyon Uzmanı Yüksek Mimar Nilgün Olgun’u ağırladık.

Vakıf Kültür Varlıklarını Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi (KURAM) ile Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü’nün organize ettiği “KURAM Kültürel Miras Buluşmaları” serisinin sekizincisi 26 Eylül 2023 tarihinde Ayasofya Yerleşkesinde gerçekleştirildi. KURAM Kültürel Miras Buluşmalarının sekizincisinde konuk olan Restorasyon Uzmanı Yüksek Mimar Nilgün Olgun, “Restorasyon Uygulama İlkeleri ve Örneklerle Uygulama Detayları” başlıklı sunumunda; restorasyon şantiyelerinden örneklerle, kültürel mirasın korunması ve mirasa yapılacak müdahale yöntemlerini anlattı. Restorasyonun farklı uzmanlık alanlarının beraber yürüttüğü ortak bilim dalı olduğuna dikkat çeken Nilgün Olgun, “Restorasyonda ilk prensip, dokunmadan dokunmak ve korumaktır” dedi ve öğrencilere şöyle seslendi: “Felsefeniz, işe başladığınızda ne olduğu değil, arşivden gelenleri sizin nasıl yorumladığınızdır. Bitmez ve tükenmek bilmeyen bir geçmişe sahip olduğumuzu unutmayalım. Doğru restorasyonlarla daha iyisini hep birlikte yapabiliriz.”

Başlıca Projeler...

Mimar Nilgün Olgun, Aslangöğsü başta olmak üzere çok sayıda proje hakkında bilgi verdi. KURAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Onur Şimşek ile Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü Başkanı Doç. Dr. Mine Esmer’in moderatörlüğünde gerçekleştirilen program Ayasofya Yerleşkeminin avlusundaki soru ve cevap bölümünün akabinde sona erdi.

GÜNEŞİ GÖREBİLMEK İÇİN...

Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Çini ve Hat Bölümü öğrencilerimiz “Güneşi Görebilmek İçin...” ismini verdikleri sergiyi, hayatını kaybeden madencilere ithaf ettiler.

Amasra'da 14 Ekim 2022'de maden ocağında meydana gelen patlamada hayatını kaybeden 43 vatandaşımızın acı kaybıyla yüreğimiz yandı. 9 işçinin yaralandığı patlamanın üzerinden 1 yıl geçti. Güzel Sanatlar Fakültemiz Geleneksel Türk Sanatları Çini ve Hat Bölümü öğrencilerimiz, ülkemizin yaşadığı o acı günü hiç unutmadı. Öğrencilerimiz, facianın yıl dönümünde hayatını kaybeden 43 madencimize ithafen 43 eserden oluşan "Güneşi Görebilmek İçin..." adını verdikleri sergiyle duygularını dile getirdiler.

Esin Kaynağı Mezar Taşları

Genel Koordinatörlüğünü Dr. Öğr. Üyesi Latife Aktan Özel'in gerçekleştirdiği ve küratörlüğünü Öğr. Gör. Emre Atırcıoğlu'nun üstlendiği sergi, sanatseverlerin büyük beğenisini topladı. Sergi ve eserler hakkında bilgi veren Dr. Öğr. Üyesi Latife Aktan Özel, "Her bir madencinin adına meydana getirilen eserlerin 25 tanesi çini, 17 tanesi ise hat bölümü lisans, yüksek lisans ve sanatta yeterlik öğrencilerimizin çalışmasıdır." dedi.

Karanlığı Kazıyoruz

Eserlerin esin kaynağının mezar taşları olduğunu dile getiren Öğr. Gör. Emre Atırcıoğlu, sergide 43 mezar taşının görseline de yer verdiklerini söyledi. Atırcıoğlu, 5 Şubat 2022'de 'Güneşi görmek için karanlığı kazıyoruz' diye sosyal medya paylaşımı yapan madencinin de hayatını yitiren madencilerden sadece biri olduğunu hatırlattı. Atırcıoğlu, "Öğrencilerimiz, sanatın hayattan beslenen yanını betimleyen gençlik duygularını eserlerine yansıtmıştır. Madencilerimizi saygıyla anıyoruz." dedi.

YAZMA ESERLER
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
FSMÜ

MECMÛA TİPOLOJİLERİ ÇALIŞTAYI

3-4 Kasım 2023 tarihinde, FSM Yazma Eserler Merkezi, Ruhr-Bochum Üniversitesi ve İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) iş birliğinde Mecmûa Tipolojileri Çalıştayı düzenlendi.

Türkiye'nin yanı sıra Almanya, İtalya, Hırvatistan ve Norveç'ten araştırmacıların katıldığı programda iki gün boyunca mecmûanın kavramsal çerçevesi, farklı tip mecmûaların oluşum süreçleri ve tanımları tartışıldı. Bu tartışmalar yalnızca Osmanlı sahası mecmûaları için değil farklı coğrafya ve sahalardan da mecmûa tipi yazma eserleri ihtiva etti. Altı oturumdan oluşan program İSAM'dan Murteza Bedir ve çalıştay organizatörlerinden Hülya Çelik'in açılış konuşmalarıyla başladı. Ali Emre Özyıldırım'ın başkanlığında gerçekleşen ilk oturumda Yazma Eserler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürümüz Dr. Öğr. Üyesi Sami Arslan, "Osmanlı'da Mecmûa Kavramına Eleştirel Bir Yaklaşım: Mecmûa Neyi Cem' Ediyor?" başlıklı tebliğini sundu. Arslan, tebliğinde günümüzde mecmûa olarak isimlendirilen eserlerin üreticileri ve tüketicileri nezdinde neye tekabül ettiğini sorguladı. Çalıştayda tartışılacak meseleler için önemli olan bu ilk sunumda Arslan, kütüphane fihrist ve katalogları, defter-i kütübler, teftiş defterleri, mecmûa zahriyelerinin kitâbiyat kayıtları ile hâfız-ı kütüblerin notları gibi birincil kaynakları kullandı ve bunlara dayanarak müntehâbât, dîvân, cönk ve hamse gibi eserlerin tanımlamalarının yeniden yapılmasını önerdi.

Düzenli ve Düzensiz....

Oturumun ikinci tebliğini Medeniyet Üniversitesinden Prof. Dr. Sadık Yazar, "Osmanlı Telif Geleneğinde Mecmuaların Yapısal Özellikleri Bakımından İncelenmesine Yönelik Bir Giriş" başlığıyla yaptı. Yazar, konuşmasında mecmûa olarak isimlendirilen eserlerin oluşum süreçlerine odaklanılması gerektiğini savunarak bunun için "düzenli" ve "düzensiz" terimlerini kullanmayı teklif etti. Örneklem olarak dîvân ve münşeâtları ele alan Yazar, bu metinleri yapısal olarak ve oluşum amaçlarına göre tasnif etme imkânlarını tartıştı. "Her kitap bir şeylerin cem edilmesiyle başlıyor." diyen Yazar, mecmûaların tasnif ve tanımının da zor oluşunu bu gerçekliğe bağladı.

Çok Metinli El Yazmaları

Çalıştayın ikinci oturumu Dr. Neslihan Demirkol başkanlığında gerçekleşti. Hülya Çelik ve Janina Karalowski'nin (CSMC) ortak sundukları tebliğ "Ottoman Multiple-Text Manuscripts: Defter, Notebooks and Working Copies" başlığını taşıyordu. Tebliğciler, "çok metinli el yazmaları" (MTM/multiple-text manuscripts) olarak tavsif edilen yazma eser türlerinin tipolojik kategorizasyonuna odaklandılar. Açık, çok metinli

el yazmaları (open MTM) ve yeniden kullanılmış el yazmaları (repurposed MTM) olarak sınıflandırdıkları eser türlerinde idari birimlerde kullanılan defterler ve kişisel defterler/çalışma kopyalarını örnek göstererek yeni bir tanımlama önerisi sundular.

Metinler Arasındaki Bağlantı

Oturumun diğer konuşmacısı ise İstanbul Teknik Üniversitesinden Abdullah Esen idi. “Farklı Türlerden Metinler Bir Araya Getirme Pratiğinin Mecmua Geleneğinde Yeri ve Sebepleri” başlıklı konuşmasında Esen, teorik bir bakışla yaklaştığı mecmûaların, nasıl mecmûa haline geldiklerini sorgulayarak giriş yaptı. Bir mecmûayı, derleme eser haline getiren metinlerin seçim sürecini ve bu metinler arasındaki muhtemel bağlantıları sorgulayan sunum, bu soruşturmanın sağlıklı yapılması adına yeni sınıflandırma önerileri sundu. Esen, bir mecmûa içinde yer alan metinleri ana metin, azınlık metin ve metin dışı unsur olarak ayırmanın, metinler arası ilişki ağlarını çözmekte araştırmacılara yardımcı olacağını savundu. Oturum, müzakereci ve dinleyicilerin katkılarıyla sonlandı.

Kültürel Tarih

Birinci günün son oturumu olan üçüncü oturumda, ilk iki oturumun teoriye odaklanan yaklaşımı devam etmekle birlikte pratik incelemeler de yapıldı.

Marmara Üniversitesinden Doç. Dr. Berat Açıl başkanlığında gerçekleşen oturumda Tatjana Paić-Vukić “The Diversity of Manuscripts under the Umbrella Term of Personal Notebooks” başlıklı sunumunu yaptı. Paić-Vukić tebliğinde Osmanlı kişisel defterlerinin genel ve kültürel tarih, özellikle de yerel tarih, zihniyet tarihi, gündelik hayat ve derleyenlerin kişisel hayatları üzerine yapılan araştırmalar için oldukça değerli kaynaklar olduğunu vurguladı. Örneklerle zenginleştirilen sunumda dikkat çeken nokta, kişisel not defterlerinin oldukça çeşitli alt başlıkları olabileceği ancak bunun tanımlamalar konusunda araştırmacıları zaman zaman zorladığı ve mutlak tanımların elzem olmadığı, her nüshanın kişisel özelliklerine odaklanmak gerektiğiydi. Oturumun ikinci konuşması ise Nazlı Vatanserver’in Kişisel Mecmuaları Sınıflandırmanın Sınırları: Sahhaflarşeyhzade Es’ad Efendi’nin (ö.1848) Mecmuaları Üzerinden Bir Sınıflandırma Denemesi başlığıyla yapıldı. Vatanserver, hem bir

mecmûa koleksiyoneri hem de bir mecmûa derleyicisi olan Es’ad Efendi’nin sadece kendi kullanımı için derlemiş olduğu mecmûalarına odaklandı. Es’ad Efendi’nin bilgiyi ve metinleri derleme, tasnif etme, yeniden kullanma biçimlerinin, onun okuma ve yazma alışkanlıklarına daha yakından bakabilme imkânı tanıdığı gösterildi. Vatanserver’in sunumu, mecmûa tipi eserlerin entelektüel tarih ve zihniyet tarihi malzemesi olarak nasıl kullanılabileceğine oldukça önemli bir örnek teşkil ediyordu. Oturum, müzakereci Berat Açıl ve diğer katılımcıların katkılarıyla tamamlanırken çalıştayın ilk günü sona erdi.

Odaklanılan Konular

Çalıştayın ikinci ve son gününde tebliğler iki oturumda sunuldu. Günün ilk çalıştayına dördüncü oturumun başkanlığını Christoph K. Neumann yaptı. Bu oturumun tebliğcileri Judith I. Haug (Universitetet i Oslo) ve Neslihan Demirkol’du. Her iki sunum da mecmûa çalışmalarının görece ihmal edilen sahası olan müzik/güfte mecmualarını hem teorik hem de pratik anlamda tartışma ve incelemeleri açısından oldukça değerliydi. Haug Multi-Text Manuscripts as Sources for Music Historiography -Methodological Considerations and Practical Issues başlıklı konuşmasında güfte mecmuaları özelinde bazı metodolojik ve pratik sorular yöneltti, bu soruları tüm dünya kütüphanelerine yayılmış Osmanlı güfte mecmualarını hem birincil kaynak olarak kullanarak hem de günümüz katalog çalışmalarına eleştirel bakarak yanıtlama çabasıydı. Tebliğ, güfte mecmualarının tarih yazımına temel teşkil edebilecek müzik kaynakları olarak genel kabul görmeleri gerektiğini vurgulayarak tamamlandı. Çalıştay on bir araştırmacı, beş müzakerecinin sunum ve soruları ve farklı sahalardan davetli dinleyici olarak programda yer alan araştırmacıların katılımı ile oldukça verimli geçerek gelecekte yapılacak uluslararası ve disiplinler arası iş birliğine dayalı çalışmaların önemli bir ilk adımı olarak dikkat çekti.

MİRASIN İZİNDEYİZ

2022-2023 eğitim-öğretim döneminde mezun olan öğrencilerimizin hat, tezhip, minyatür, çini ve cilt alanlarında hazırladıkları çalışmalar “Mirasın İzinde” başlıklı sergide bir araya geldi.

İkincisi bu yıl düzenlenen “Mirasın İzinde” etkinliği, çeşitli alanlarda görev alan Geleneksel Türk Sanatları programımızdan mezun öğrencilerimizin meslek alanlarıyla ilgili konuşma yaptıkları “Mezunlar Buluşması” ile başladı. Ayasofya Yerleşkesi Molla Hüsrev Salonunda 9 Ekim 2023 Pazartesi günü 12.00-14.00 saatleri arasında gerçekleşen buluşma, davetliler tarafından yoğun ilgi gördü. Arş. Gör. Betül Sayın’ın koordinatörlüğünde gerçekleşen etkinlikte, öğrencilerimiz ve mezunlarımız söz alarak tecrübelerini katılımcılarla paylaştı. Tezhip alanında Ayşe Sayın, minyatür konusunda Zülal Büyüksöfoğlu, hat ile ilgili Fatih Yıldız, cilt hakkında Şükran Sadoğlu Bayansar, dokuma ile ilgili Ebru Baştuğ ve son olarak da çini konusunda Eda Ö. Yıldırım bilgi verdi. Mezun konuşmalarının ardından 2022-2023 eğitim öğretim dönemi mezun öğrencilerinin çalışmalarından oluşan serginin açılışına geçildi.

Öğrencilerimizle Gurur Duyuyoruz

Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Erol Kılıç, öğrencilerin ve mezunların eserlerinin sergilenmesine her zaman öncülük ettiklerini söyledi. Mezunlarımızla güçlü bir bağ kurduklarını aktaran Kılıç, "Bu sergide mezun olan 32 öğrencimizin bitirme projeleri sergileniyor. Hat, tezhip, minyatür, dokuma ve cilt alanlarında öğrencilerimizin özgün eserlerini burada sergilemenin mutluluğunu yaşıyoruz" dedi.

İşte Mezunlarımız

Sergide eserleri yer alan mezunlarımız şöyle: Büşra Nur Türker, Seyyidenur C. Akyazı, Halime Sena Malkoç, Merve Uzun, Ebru Yılmaz, Esranur Kuş, Aybike Karadağ, Tuğba Yıldırım Çelik, Aisa Zolata, Mariye Tür, Semanur Hisar, Zeynep Kaya, Hülya Ersezen, Şule Savran, Elif Seda Gün, Emine Özcan Balcı, Seher Altaş, Nil Berrin Özbaşar, Serpil Öztürk, Rüveyda Öztürk, Nurdan Öztürk, Seyda Avcı, Zeynep Aydın, Kevser Hafsa Parlakışık, Eda Ö. Yıldırım, Hatice Kübra Fidanboylu, Merve Köse, Ayşe Ebrar Sevil Büşra Akkuş, Mürüvvet Akçadağ, Zehra Sak, Sümeyye Kaya.

İSTANBUL'DA OSMANLI DEVRİ KÜTÜPHANE BİNALARI

Kütüphaneler bilginin saklandığı ve sürekliliğinin sağlandığı yerler olarak önem kazanıyor. Üniversitemizde düzenlenen toplantıyla, dünden bugüne bilginin korunak yeri olan Osmanlı dönemindeki kütüphane binalarına mercek tutuldu.

FSM Yazma Eserler Merkezi ve Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kitaplığı'nın paydaşlığında düzenlenen "İstanbul'da Osmanlı Devri Kütüphane Binaları" adlı panel Mimar İhsan Sarı'nın moderatörlüğünde Ayasofya Yerleşkesinde gerçekleştirildi. Sarı'nın giriş konuşmasının ardından sözü ilk konuşmacı olan Hayri Fehmi Yılmaz aldı. Yılmaz "İstanbul'da Bizans Devri Kütüphaneleri" başlıklı sunumuna başlarken İstanbul'un tarihinde önemli bir yere sahip olan kütüphane mekânları ve müesseselerine dair bilgi verdi. Yılmaz, sunumunu Antik Byzantion ve Kalkhedon kentleri çevresinde şekillendirdi. Bu iki kent çevresinde şekillenen kültürel mirasa katkı sunan tiyatrolar, anıtlar, yollar, hamamlar gibi pek çok yapının kenti şekillendirdiğinden

ancak kütüphaneye dair somut delillerin bulunmadığından bahsetti. Yılmaz, Antik Çağ dönemi kütüphaneleri denildiğinde akla gelen iki büyük kütüphaneden olan İskenderiye Kütüphanesi ve Bergama Kütüphanesi üzerinde de durdu. Yılmaz, Roma Dönemi kütüphanelerinin tarihi süreçleri, arkeolojik bulguları, günümüze ulaşması ve mevcut durumları hakkında önemli bilgiler paylaştı.

Kuş Evleri

Panelin ikinci konuşmacısı Ahmet Vefa Çobanoğlu "Osmanlı Kütüphanelerinin Mimari Açısından Karakteristik Özellikleri" başlıklı sunumuyla çeşitli kütüphane yapılarının mimarilerine dair bilgiler aktardı. Çobanoğlu, bu bağlamda kitap dolapları için

oluşturulan nişler, kütüphanelerin zeminden yüksek yapılarak rutubete karşı alınan tedbir gelenekleri, çevresine yapılan kuş evleri üzerinde durdu. Çobanoğlu, Köprülü Külliyesi Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Sadrazam Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi, Sadrazam Şehid Ali Paşa Kütüphanesi, Sultan III. Ahmed Kütüphanesi, Sadrazam Damad İbrahim Paşa Kütüphanesi, Yeni Cami Külliyesi (Sultan III. Ahmed Kütüphanesi), Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi, Ayasofya Kütüphanesi, Sultan I. Mahmud Kütüphanesi, Âşir Efendi Kütüphanesi, Âtîf Efendi Kütüphanesi, Hacı Beşir Ağa Kütüphanesi, Amcazade Hüseyin Paşa Külliyesi, Nuruosmaniye Kütüphanesi, Ragıp Paşa Kütüphanesi, Beyazıt Veliüddin Efendi Kütüphanesi, Murad Molla Kütüphanesi, Sultan I. Abdülhamid Kütüphanesi ve Esad Efendi Kütüphanesi ile ilgili mimari çizimleri ve özelliklerini anlattı.

Zaman İçinde Kütüphanecilik

Panelin son konuşmacısı olarak Tuba Çavdar Karatepe “Kütüphane Mimarisi ve Kütüphane Hizmetleri” başlıklı sunumu çerçevesinde kütüphane kurma düşüncesi ve bir kütüphanenin kurulum süreçlerine dair çeşitli sorular ve cevaplar eşliğinde konuyu değerlendirdi. Karatepe, zaman içerisinde kütüphanecilik anlayışının yerleşmesi ve gelişmesi

ile mimari olarak ve kütüphane kullanımı açısından farklı unsurların ortaya çıktığının da altını çizdi. Kütüphanelerin Maarif Nezâreti ve Evkâf Nezâreti arasında kalmışlığının ortaya çıkardığı çeşitli problemleri de dile getirdi. Karatepe, eğitim ve sosyal hayatın devamlılığının, binaları ve kütüphane hizmetlerini değiştirmediklerini ifade ederek konuşmasını sonlandırdı.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TOPKAPI SARAYI

Milli Saraylar Topkapı Sarayı Daire Başkanı İlhan Kocaman, Topkapı Sarayı'nın inşası ve tarihi hakkında bilgiler verdi.

Milli Saraylar Başkanlığı bünyesinde bulunan tarihî mekânlarda yer alan taşınabilir eser sayısı 298.030 olarak biliniyor. Topkapı Sarayı'nda 201.764 tarihi eser bulunuyor. Peki Topkapı Sarayı'nı ne kadar tanıyoruz? Topkapı Sarayı Daire Başkanı İlhan Kocaman, "Sarayı Cedide: Geçmişten Günümüze Topkapı Sarayı" başlıklı seminer verdi. 20 Aralık 2023 tarihinde Ayasofya Yerleşkemizde düzenlenen seminere çok sayıda davetli katıldı. Seminerde Kocaman, Topkapı Sarayı'nın mevcut durumu ve 2024 yılında açılacak müzeler hakkında bilgi verdi.

Ziyarete Açılacak Mekân ve Müzeler

Kocaman, yeni dönemde Sağlık Müzesi, Taş Eserleri Müzesi, Arabalar Müzesi, Porselen Müzesi, Silah Müzesi, Sanayi Makineleri Müzesi, Hüsn-i Hat Müzesi, Saat Müzesi ve İhtisas Kütüphanesi ile birlikte resto-

rasyon ve peyzaj çalışmaları sonucunda sarayın tüm mekânlarının açılmasının planlandığı müjdesini verdi. Kocaman, fotoğraflarla Topkapı Sarayı'nı şöyle anlattı:

Sur-u Sultani...

Topkapı Sarayı 6 Eylül 2019 tarih ve 44 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Milli Saraylar Başkanlığı'na bağlanmış ve Daire Başkanlığı olarak düzenlenmiştir. İstanbul'un fethinden sonra 1454 yılında başlayan Topkapı Sarayı'nın inşa çalışmaları, 1856 yılında Mecidiye Köşkü'nün de eklenmesine kadar peyderpey sürmüştür. Sur-u Sultani olarak isimlendirilen ve 700.000 m²'lik bir alan üzerine kurulmuş olan Topkapı Sarayı, yaklaşık dört yüz yıl süreyle imparatorluğun idare, eğitim ve yönetim merkezi olmuştur. Topkapı Sarayı; dört avlu, Harem ve İç Tedarik Bölgesi olarak isimlendirilen Alt Bahçeler ve Surlar olmak üzere toplam 400.000 m²'dir.

Adalet Kulesi

Osmanlı Devleti'nde adalet en önemli unsurdur ve buna simge olarak da Adalet Kulesi yapılmıştır. Dîvân-ı Hümâyun'a bitişik olarak yer alan Adalet Kulesi, 45 m. yüksekliğiyle Saray'ın en yüksek yapısıdır. Kulenin birinci katında yer alan kafesli pencere (Kasr-ı Adl) ile padişah, Kubbealtı'ndaki Divan toplantılarını görünmeden izleyebilirdi.

Birinci Avlu'da Aya İrini, Darphane ve Fırınlar yer almaktadır. Topkapı Sarayı'nın kurulduğu yıllarda Sur-u Sultani'nin ilk giriş kapısı olarak kullanılmış olan kapının üzerinde köşk mevcuttur; bu köşk 1865 yılındaki yangında yok olmuştur.

4. yüzyılda inşa edilen Aya İrini Kilisesi, Osmanlı döneminde cebahane daha sonra Silah Müzesi olarak kullanılmıştır.

II. Mahmud döneminde kurulan Darphane Binaları 1922 yılına kadar fiilen hizmet vermiştir. 15 ayrı yapıdan oluşmaktadır. Bütün yapılar bugün restorasyona alınmıştır.

Kapısındaki kitabeye göre I. Ahmed döneminden itibaren sarayın fodla ve normal ekmeklerinin yapıldığı fırın olarak hizmet vermiştir.

Fatih dönemine ait olan bu kapıya, Kanuni Sultan Süleyman zamanında burgazlar eklenmiştir.

Birûn (Devletin yönetim merkezi) olarak isimlendirilen bu avluda, Dîvân-ı Hümâyun, Dış Hazine, Has Ahırlar ve Mutfaklar yer almaktadır.

Dîvân-ı Hümâyun, Osmanlı Devleti'nin kamusal, siyasi, askeri ve yapısal kararlarına yüzyıllarca mekânlık etmiştir.

Fatih Sultan Mehmed döneminde Kubbealtı'nın yanında bulunan sekiz kubbeli bu bina imparatorluk hazinesinin tutulduğu yerdir.

Has Ahırlar; Padişahın, şehzadelerin ve diğer hanedan mensuplarının atlarının bulunduğu kısımdır. Has Ahırlar'ın sorumlusunun bulunduğu daireye ise İmrahor Dairesi denilmektedir. Burada da Raht Hazinesi, değerli koşum takımları yer almaktadır.

Sarayın ilk döneminden son dönemine kadar mutfak hizmetleri hep bu bölgede verilmiştir. Matbah-ı Amire üç büyük mutfakla Helvahane, Sabunhane, Reçelhane, Kalayhane, Yağhane ve Tuzhane bölümlerinden oluşmakta olup Aşçılar Mescidi ve Helvacılar Mescidi de yer alır.

Bâbüssaâde Kapısı

Birûn'u Enderun'a bağlayan kapı, Fatih Sultan Mehmed zamanında yaptırılmış olup, cülus ve bayramlaşma törenlerinin yapıldığı mekândır.

Padişaha has olan Enderûn Avlusu'nda (Harem-i Hümâyun) Arz Odası, Hırka-i Saâdet Dairesi, Has Odalılar Koğuşu, Fatih Köşkü (Hazine Dairesi), III. Ahmed Kütüphanesi, Ağalar Camii, Seferli Koğuşu, Kilerli Koğuşu, Hazine Koğuşu, Büyük Oda ve Küçük Oda yer almaktadır.

Enderun Avlusu'nun Haliç'e bakan yönünde yer alan, Fatih Sultan Mehmed tarafından inşa ettirilen Has Oda ve Arzhane; Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nden sonra mübarek emanetlerin İstanbul'a getirilmesiyle Mukaddes Emanetler Dairesi'ne dönüştürülmüştür ve Hırka-i Saâdet Dairesi olarak isimlendirilmiştir. Seferli Koğuşu, padişahın sefere çıkacağı zaman kıyafetlerini hazırlayan kişilerin kaldığı yerdir. Koğuşta restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra padişahlara, şehzadelere ve hanedan kadınlarına ait kıyafetler (Elbise-i Hümâyun) sergilenmektedir. Dördüncü Avlu'da Revan Köşkü, Sünnet Odası, İftariye Kameriyesi, Bağdat Köşkü, Kara Mustafa Paşa Köşkü (Sofa Köşkü), Mecidiye Köşkü ve Sofa Camii yer almaktadır.

TOPKAPI MERKEZ YERLEŞKEMİZ İÇİN GERİ SAYIM BAŞLADI

Güçlü akademik kadrosuyla öğrencilerine nitelikli bir kariyer imkânı sunan Üniversitemiz, yeni yerleşkesi ile öğrencilerini ağırlamaya hazırlanıyor.

Topkapı Surları, tarihî Merkez Efendi Camii ve Yenikapı Mevlevihanesi'nin çevrelediği, merkezi ve ulaşılabilir konumuyla İstanbul'un önemli turizm noktalarından birinde inşa edilen Topkapı Merkez Yerleşkemiz, bölgenin tarihsel belleğine uygun tasarım planıyla bu mekânlarla bütünleşerek bir sosyal kimlik de taşıyacak.

52925 m² kapalı ve açık alan

5227 öğrenci kapasitesi

64 adet laboratuvar

38 adet mimari tasarım stüdyosu ve atölye

18 adet amfi

13 adet derslik

161 adet ofis

Çevre Dostu Yerleşke

Üstün teknolojik altyapıya sahip yerleşkemiz çevre dostu olmasıyla da dikkat çekiyor. Yapay zekâ ile otomatize edilen ısıtma ve aydınlatma sistemleri kullanılan Topkapı Yerleşkemiz, karbon salınımını en aza indirecek teknolojiler yanında otopark alanlarında elektrikli araç şarj istasyonları da barındırıyor.

Mimari tasarım stüdyolarının dünya çapındaki mimarlık fakülteleri incelenerek kurgulandığı, tam donanımlı laboratuvar ve atölyelere sahip Yerleşkemiz, aynı zamanda engelli erişimine uygun olarak inşa edildi.

Şehrin Merkezindeki Yerleşkelerle

*İstanbul'un Kapıları
Sana Açık!*

Rektörlük

Fatih Yerleşkesi

Haliç Yerleşkesi

Topkapı Yerleşkesi

Çamlıca Yerleşkesi

Üsküdar Yerleşkesi

Ayasofya Yerleşkesi

Gülhane Yerleşkesi

TARİHÎ BELGELERDE AYASOFYA

Ayasofya Camii'nin ana kubbesini tutan payelerden birinin zarar görmesinden dolayı alanında uzman bir heyetin oluşturularak camiyi tetkik etmesinin sağlanması konusundaki bakanlar kurulu kararı.

Tarih: 6 Mayıs 1925
Tasnif numarası: 13-27-14

Ayasofya Camii kubbesinin tetkikini gerçekleştiren Mimar Kemaleddin Bey ve ekipteki diğer kişilere 500'er yüz lira verilmesi hakkında bakanlar kurulu kararı.

Tarih: 25 Mayıs 1927
Tasnif numarası: 24-33-13

ÖN LİSANS PROGRAMLARI

GÜZEL SANATLAR MESLEK YÜKSEKOKULU

- Ambalaj Tasarımı
- Mimari Restorasyon

MESLEK YÜKSEKOKULU

- Adalet (I. ve II. Öğretim)
- Bilişim Güvenliği Teknolojisi
- Çocuk Gelişimi (I. ve II. Öğretim)
- Engelliler İçin Gölge Öğreticilik
- Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri (I. ve II. Öğretim)

LİSANS PROGRAMLARI

EĞİTİM FAKÜLTESİ

- Arapça Öğretmenliği (%30 Arapça)
- Okul Öncesi Öğretmenliği
- Özel Eğitim Öğretmenliği
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
- Türkçe Öğretmenliği

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

- Geleneksel Türk Sanatları
- Grafik Tasarımı

HUKUK FAKÜLTESİ

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

- İşletme (%100 İngilizce)
- Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (%100 İng.)

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

- Bilim Tarihi
- İngilizce Mütercim ve Tercümanlık (%100 İng.)
- Psikoloji (%30 İngilizce)
- Tarih
- Türk Dili ve Edebiyatı

İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ (%100 Arapça)

MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ

- İç Mimarlık (%30 İngilizce)
- Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım
- Mimarlık (Mik Akreditasyonu) (%30 İngilizce)

MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ

- Bilgisayar Mühendisliği (%30 İngilizce)
- Biyomedikal Mühendisliği (%30 İngilizce)
- Elektrik-Elektronik Mühendisliği (%30 İng.)
- İnşaat Mühendisliği (%30 İngilizce)
- Yazılım Mühendisliği (%100 İngilizce)

YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI

- Arap Dili Eğitimi (Tezli)
- Bilgisayar Mühendisliği (Tezli)
- Bilim Tarihi (Tezli)
- Biyomedikal Mühendisliği (Tezli)
- Eğitim Yönetimi (Tezli/Tezsiz)
- Elektrik-Elektronik Mühendisliği (Tezli)
- Geleneksel Türk Sanatları (Tezli)
- Grafik Tasarımı (Tezli)
- İç Mimarlık (Tezli)
- İnşaat Mühendisliği (Tezli)
- İşletme (İngilizce) (Tezli/Tezsiz)
- Kamu Hukuku (Tezli)
- Mimarlık (Tezli)
- Mimarlık İngilizce (Tezli)
- Mimari Koruma-Restorasyon (Tezli)
- Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetimi (Tezli)
- Klinik Psikoloji (Tezli/Tezsiz)
- Okul Öncesi Eğitimi (Tezli)
- Özel Hukuk (Tezli)
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (Tezli/Tezsiz)
- Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Tezli/Tezsiz)
- Tarih (Tezli)
- Temel İslam Bilimleri (Tezli)
- Temel İslam Bilimleri (Arapça) (Tezli)
- Türk Dili ve Edebiyatı (Tezli)
- Yabancılarla Türkçe Öğretimi (Tezli)
- Yapay Zekâ ve Veri Mühendisliği (Tezli/Tezsiz)

DOKTORA/SANATTA YETERLİLİK PROGRAMLARI

- Bilgisayar Mühendisliği
- Eğitim Yönetimi
- Geleneksel Türk Sanatları (Sanatta Yeterlilik)
- Grafik Tasarımı (Sanatta Yeterlilik)
- İç Mimarlık
- İslam Bilim Tarihi
- Klinik Psikoloji
- Mimarlık
- Okul Öncesi Eğitimi
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
- Tarih
- Temel İslam Bilimleri
- Temel İslam Bilimleri (Arapça)
- Türk Dili ve Edebiyatı

**FATİH
SULTAN
MEHMET**
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

ayasofya.fsm.edu.tr